

Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni?

Vladimíra Šilhánková a kol.

Civitas per Populi Hradec Králové 2012

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

© Civitas per Populi 2012

2. upravené vydání

Autorský kolektiv:

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.

Ing. Martin Maštálka, Ph.D. (urbanistická část)

Mgr. Michael Pondělíček (environmentální část)

Ing. Miroslav Pavlas (ekonomická část)

RNDr. Zita Kučerová, Ph.D. (socioekonomická část)

Další členové autorského kolektivu:

Ing. Jana Vaňurová, Ph.D.

Ing. Hana Herudková

Ing. Zdeněk Vaňura (webová aplikace)

Foto na titulní straně:

Pavel Sůva

ISBN 978-80-87756-00-3

Tento dokument vznikl jako součást výzkumného projektu WD 69-07-4 „Indikátory trvale udržitelného rozvoje jako nástroj sledování a snižování disparit v úrovni obyvatelstva jednotlivých regionů“ financovaného Ministerstvem pro místní rozvoj.

OBSAH

<u>ÚVOD</u>	7
<u>NÁVOD NA MĚŘENÍ INDIKÁTORŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE NA MÍSTNÍ ÚROVNI</u>	9
NÁZEV OBCE	9
URB1 – UDRŽITELNÉ VYUŽITÍ ÚZEMÍ	11
URB2 – MOBILITA A MÍSTNÍ PŘEPRAVA CESTUJÍCÍCH	17
URB 3 – DOSTUPNOST MÍSTNÍCH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ A SLUŽEB	23
ENV1 – KVALITA OVZDUŠÍ	31
ENV2 – KVALITA PITNÉ VODY V OBCI A JEJÍCH ZDROJŮ U SÍDLA	37
ENV3 – POHODA PROSTŘEDÍ SÍDLA	43
ECO1 - HODNOCENÍ FINANČNÍ STABILITY A SCHOPNOSTI REALIZOVAT BUDOUCÍ INVESTICE (UKAZATEL FINANČNÍHO ZDRAVÍ)	49
ECO2 - STABILITA A DIVERZIFIKACE MÍSTNÍ EKONOMICKÉ ZÁKLADNY	57
SOC1: SOCIÁLNĚ-DEMOGRAFICKÁ STRUKTURA	61
SOC2: SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	69
SOC3: SPOKOJENOST A PARTICIPACE NA VĚCECH VEŘEJNÝCH	79
SHRNUÍ	83

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AIM – Automatizovaný imisní monitoring
CENIA – Česká informační agentura životního prostředí
CZT – centrální zdroj tepla
ČGS – Česká geologická služba
ČHMU – Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí
ČOV – čistírna odpadních věd
ČSÚ – Český statistický úřad
ECI – Společné evropské indikátory (European Common Indicators)
EIA – vyhodnocení vlivů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
GIS – geografický informační systém
HDP – hrubý domácí produkt
HES – Hygienicko-epidemiologická stanice
HS – Hygienická služba
CHOPAV – Chráněná oblast přirozené akumulace vod
ILC – Index of the Landuse Change
KES – koeficient ekologické stability
KHES - Krajská hygienicko-epidemiologická stanice
KRPAP – Krkonošské papírny
KÚ – katastrální území
MHD – městská hromadná doprava
MOS – Databáze městské a obecní statistiky Českého statistického úřadu
MÚ – městský úřad
MZ – Ministerstvo zdravotnictví ČR
NNO – nestátní nezisková organizace
NOx – oxidy dusíku
OH – občanské hnutí
OHES – Okresní hygienicko-epidemiologická stanice
ORP – obec s rozšířenou působností
OÚ – obecní úřad
OV – odpadní vody
OZE – obnovitelné zdroje energie
OZKO – Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší
OŽP – Odbor životního prostředí
PM10 – pevné / prachové částice

POÚ – obec s pověřeným obecním úřadem

REACH – nová chemická politika Evropské unie – obsah: registrace, evaluace, autorizace chemických látek

REZZO – Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší

RIS – Regionální informační servis

RŽP – Živnostenský rejstřík (Ministerstvo průmyslu a obchodu)

ŘSD – Ředitelství silnic a dálnic

SLDB – sčítání lidu, domů a bytů

SO – sdružení obcí

SZÚ – Státní zdravotní ústav

ÚAP – územně analytické podklady

UDI – Urban Development Index

ÚPD – Územně plánovací dokumentace

ÚSC – územně samosprávné celky

ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

VaK – vodovody a kanalizace

ŽP – životní prostředí

Úvod

Pro měření směřování k trvale udržitelnému rozvoji, stejně tak jako ke sledování výkonnosti jednotlivých území – od lokální přes regionální úroveň až k úrovni celostátní se používají ukazatele neboli indikátory. Nejznámějším z nich je měření „HDP na hlavu“, což je ovšem ukazatel, který hodnotí pouze oblast ekonomickou a jeho uplatnění pro menší území zejména pro místní úroveň je velmi problematické resp. prakticky neproveditelné.

Cílem naší práce bylo navrhnout takový systém indikátorů udržitelného rozvoje pro sledování disparit v regionálním vývoji, který bude snadno využitelný na místní případně na krajské úrovni. Základem systému jsou data dostupná z obvyklých sledování Českého statistického úřadu a dalších úřadů např. Ministerstva financí, Ministerstva životního prostředí apod. Systém propojuje informace z oblastí územní (urbanistické), ekonomické, environmentální a sociální tak, aby byla viditelná rovnováha resp. nerovnováha fungování jednotlivých složek života obce (města nebo vesnice).

Předložený text je „kuchařkou“, jak se dobrat k datům o pro navrženou indikátorovou sadu pro její využití v našich městech a vesnicích tak, aby si snadno mohly sledovat vývoj v jednotlivých oblastech svého života. Pro srovnání mezi jednotlivými městy resp. vesnicemi by pak měla sloužit data ze závěrečného shrnutí.

Pro usnadnění práce byla vedle tištěné podoby „kuchařky“ vytvořena i digitální verze na CD a zejména internetová aplikace na www.indikatory.eu, která v době svého vzniku pracovala s živými vazbami na zdrojová data. Cílem bylo usnadnit tak práci těm, kdo indikátory budou sledovat, bohužel rada dat se v rámci svého umístění na internetu často a nepřehledně „stěhuje“, a tak udržení jednotlivých spojů na zdrojová data je velmi náročné a časoprostorově obtížně proveditelné.

Je samozřejmé, že navržená metodika pro sledování indikátorové sady není neměnná a v průběhu svého používání dozná jistě dílčích změn a úprav, stejně tak jako se budou měnit zdrojová data a jejich struktura. Nicméně se domníváme, že předkládaná metodika, jejíž je tato „kuchařka“ přílohou, klade základy pro ucelené a systematické zkoumání stavu našich obcí z pohledu jejich udržitelného rozvoje a sledování regionálních disparit a zejména pak vytváří nástroj, který může přispět k odstraňování těchto disparit a koordinovanému regionálnímu rozvoji založenému na reálných a všeobecně přístupných datech.

Přejeme všem, aby jejich práce s indikátory i obecně v oblasti udržitelného rozvoje byla úspěšná!

Za autorský kolektiv

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Návod na měření indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni

Technická poznámka k textu:

V následujícím textu jsou žlutě zvýrazněny texty, které budou v případových studiích jednotlivých obcí nahrazeny konkrétními údaji a daty, kurzívou jsou označeny doplňující komentáře k měřeným údajům pro potřeby zpracovatele studie.

Název obce

Okres: XXXX

Kraj: XXXX

Typ úřadu: ORP – 3. stupně/POÚ- 2. stupně/1. stupně¹

Stručná charakteristika obce na cca 4-5 řádků

---

¹ Nehodící se škrtněte

URB1 – Udržitelné využití území

Indikátor územní dynamiky

Pro výpočet indikátoru územní dynamiky obce XXXX byla využita data z volně přístupné Veřejné databáze ČSÚ – viz následující odkaz: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=graf&cislotab=MOS+B01&kapitola_id=1&voa=graf

Databáze zpřístupňuje informace o využití půdy (území) na katastrálním území obce v letech 2001 až 200X, které jsou pro obec XXXX zpracovány do následující tabulky:

POLOŽKA [ha]	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celková výměra						
Zemědělská půda						
z toho: orná						
z toho: zahrady						
z toho: sady						
z toho: chmelnice						
z toho: vinice						
z toho: louky						
Lesní půda						
Vodní plochy						
Zastavěné plochy						
Ostatní plochy						

Tabulka URB1-1 Využití půdy na území obce XXXX

Z výše uvedené tabulky je vypočten podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch. A to tak, že Urbanizované a neurbanizované plochy jsou rozděleny dle následujícího klíče:

Orná půda	Neurbanizovaná
Chmelnice	Neurbanizovaná
Vinice	Neurbanizovaná
Zahrady	Urbanizovaná
Ovocné sady	Neurbanizovaná
Trvalé travní porosty	Neurbanizovaná
Zemědělská půda	Neurbanizovaná
Lesní půda	Neurbanizovaná
Vodní plochy	Neurbanizovaná
Zastavěné plochy	Urbanizovaná
Ostatní plochy	Urbanizovaná

Tabulka URB1-2 Rozdělení pozemků ve struktuře sledované ČSÚ na urbanizované a neurbanizované území

Pozn.: Od roku 2007 poskytuje ČSÚ data v detailnějším rozložení. Rozdělení na urbanizované a neurbanizované plochy je pak následující:

Orná půda	Neurbanizovaná
Chmelnice	Neurbanizovaná
Vinice	Neurbanizovaná
Zahrady	Urbanizovaná
Ovocné sady	Neurbanizovaná
Trvalé travní porosty	Neurbanizovaná
Zemědělská půda	Neurbanizovaná
Lesní půda	Neurbanizovaná
Vodní plochy	Neurbanizovaná
Zastavěné plochy	Urbanizovaná
Ostatní plochy	Urbanizovaná
Plantáž dřevin	Neurbanizovaná
Dráha	Urbanizovaná
Dálnice	Urbanizovaná
Silnice	Urbanizovaná
Ostatní komunikace	Urbanizovaná
Ostatní dopravní plocha	Urbanizovaná
Zeleň	Neurbanizovaná
Sportoviště a rekreační plocha	Urbanizovaná
Hřbitov, urnový háj	Urbanizovaná
Kulturní a osvětová plocha	Urbanizovaná
Manipulační plocha	Urbanizovaná
Dobývací prostor	Urbanizovaná
Skládka	Urbanizovaná
Jiná plocha	Urbanizovaná
Neplodná půda	Neurbanizovaná
Neurčeno	Urbanizovaná

Tabulka URB1-3 Rozdělení pozemků ve struktuře sledované ČSÚ na urbanizované a neurbanizované území

Toto rozdělení respektuje základní rozdělení na urbanizované a neurbanizované plochy, které je dáno vyhláškou č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území.

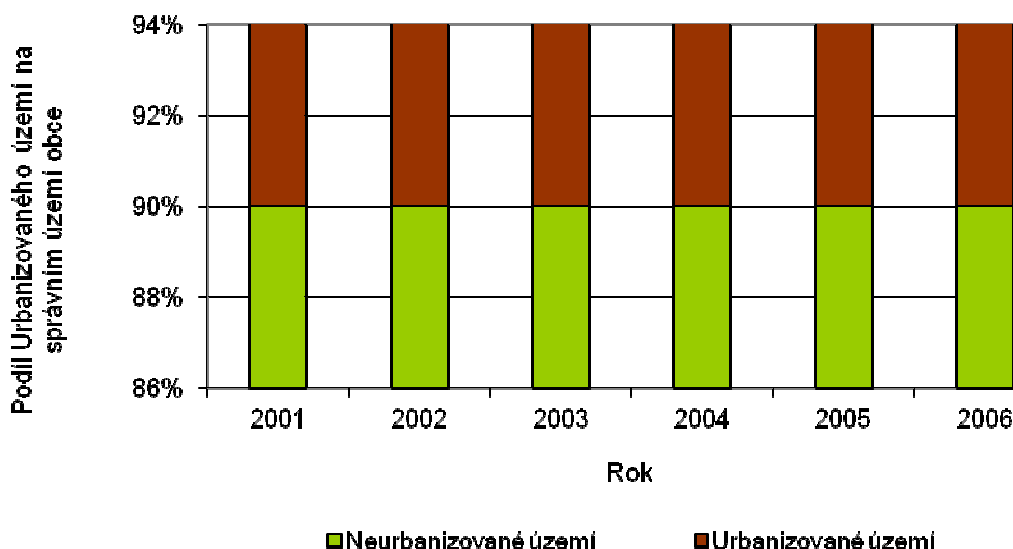
Plochy bydlení	Urbanizovaná
Plochy rekreace	Neurbanizovaná
Plochy občanského vybavení	Urbanizovaná
Plochy veřejného prostranství	Urbanizovaná
Plochy smíšené obytné	Urbanizovaná
Plochy dopravní infrastruktury	Urbanizovaná
Plochy technické infrastruktury	Urbanizovaná
Plochy výroby a skladování	Urbanizovaná
Plochy smíšené výrobní	Urbanizovaná
Plochy vodní a vodohospodářské	Neurbanizovaná
Plochy zemědělské	Neurbanizovaná
Plochy lesní	Neurbanizovaná
Plochy přírodní	Neurbanizovaná
Plochy smíšené nezastavěného území	Neurbanizovaná
Plochy těžby nerostů	Urbanizovaná
Plochy specifické	Urbanizovaná

Tabulka URB1-4 Rozdělení ploch územního plánu daných vyhláškou č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území dle využití na urbanizované a neurbanizované

Podíl urbanizované a neurbanizované plochy v letech	2001	2002	2003	2004	2005	2006
URBANIZOVANÉ PLOCHY [ha]						
NEURBANIZOVANÉ PLOCHY [ha]						
URBANIZOVANÉ PLOCHY [%]						
NEURBANIZOVANÉ PLOCHY [%]						

Tabulka URB 1-5 Využití půdy na území obce XXXX

Podíl urbanizovaných a neurbanizovaných ploch a jejich vývoj v čase lze rovněž vyjádřit graficky (dle níže uvedeného vzoru prosím vytvořte sloupcový graf):

Graf URB1-1 Podíl urbanizovaného území na správním území obce XXXX – vývoj v letech 2001-200X

Na základě výše popsaných údajů o způsobu využívání půdy resp. území, lze sledovat index územní dynamiky (resp. indikátor změny využití území). Oba indexy slouží jako ukazatele dynamiky rozvoje sídla do volné krajiny, které zejména v porovnání s dynamikou vývoje počtu obyvatel, dávají přehled o udržitelnosti takového rozvoje.

Pro výpočet indexu územní dynamiky se používá vzorec:

$$UDI_n = \left(\frac{U_{urb,n}}{U_{urb,n-1}} - 1 \right) \times 1000$$

Kde: UDI_n je indikátor územní dynamiky (Urban Development Index) ve sledovaném roce – roce n ,

$U_{urb,n}$ je rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce – roce n ,

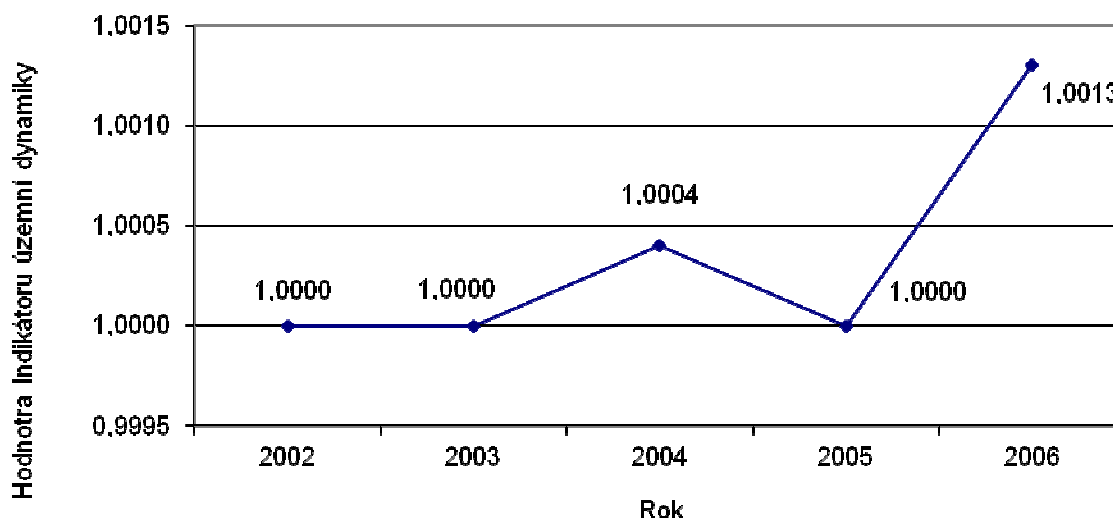
$U_{urb, n-1}$ je rozloha urbanizovaného území obce v roce předcházejícím roku sledovanému – roce n-1.

Výsledky výpočtu jsou zpracované do následující tabulky a grafu a jsou pro obec **XXXX** následující:

	2002	2003	2004	2005	2006
INDEX ÚZEMNÍ DYNAMIKY					

Tabulka UEB 1-6 Tabulka výsledků indikátoru územní dynamiky obce **XXXX** v letech 2002 – **200X**

Z výše uvedené tabulky sestrojme jednoduchý graf, který nám ukáže meziroční srovnání vývoje indexu územní dynamiky obce: *(níže uvedený vzor grafu nahradte grafem vlastním)*

Graf URB 1-2 Vývoj indikátoru územní dynamiky obce **XXXX** v letech 2002 – **200X**

Jestliže zvolíme výpočet indikátoru tak, že vyhodnocujeme změny využití území ke zvolené základně, jedná se o index změny využití území obce. Postupujeme pomocí vzorce:

$$ILC_n = \left(\frac{U_{urb,n}}{U_{urb,0}} - 1 \right) \times 1000$$

kde: ULC_n je index změny využití území (Index of the Landuse Change) ve sledovaném roce - roce n,

$U_{urb, n}$ je rozloha urbanizovaného území obce ve sledovaném roce – roce n,

$U_{urb,0}$ je rozloha urbanizovaného území obce v roce 0 (doporučením jako základna je rok, kdy byl schválen územní plán obce popř. v roce, kdy proběhlo SLDB).

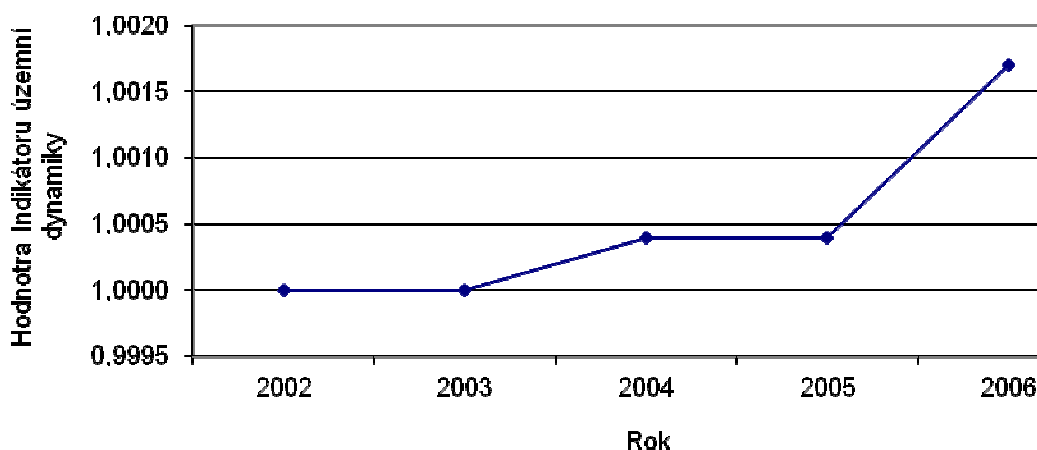
rokem 0 je v tomto případě rok 2001, kdy jsou na veřejně přístupných stránkách ČSÚ dostupná nejstarší data o využití půdy na území obce **XXXX**, viz http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=graf&cislotab=MOS+B01&kapitola_id=1&voa=graf

Výsledky sledování jsou potom následující:

Rok	n	2002	2003	2004	2005	2006
Hodnota indikátoru územní dynamiky	ILC_n					

Tabulka URB 1-7 Tabulka výsledků indikátoru změny využití území obce XXXX v letech 2002 – 200X

Získaná data opět můžeme vyjádřit na grafu: (níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)

Graf URB 1-3 Vývoj indikátoru změny využití území obce XXXX v letech 2002 – 200X

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Vzhledem k tomu, že obec Hostinné se nachází v podkrkonošské oblasti, kde doposud nedochází k suburbanizačním tendencím, ani Indikátor dynamiky územního rozvoje (resp. indikátor změny využití území obce) nevykazuje velké výkyvy. I když v roce 2006 je jasné vidět vliv nové výstavby v obci.

Hustota osídlení obce

Dalším významným údajem o fungování a rozvoji obce je hustota osídlení.

Hustota osídlení celého správního území obce XXXX v jednotlivých letech je vypočtena dle vzorce:

$$\rho_{celk_n} = \frac{P_{obyv_n}}{S_{celk_n}} = \text{obyvatel} / \text{km}^2$$

Analogicky je vypočtena hustota osídlení v urbanizované části obce:

$$\rho_{celk_n} = \frac{P_{obyv_n}}{U_{urb_n}} = \text{obyvatel} / \text{km}^2$$

kde: ρ_{celk} je hustota osídlení obyvatelstva v sídle v roce n ,

ρ_{obyt} je počet obyvatel sídla v roce n ,

$S_{\text{celk}, n}$ je celková plocha správního území sídla v roce n ,

$U_{\text{urb}, n}$ je rozloha urbanizované části sídla v roce n .

Pozor! Při výpočtu je využíváno rozlohy v km^2 , ne v ha jako v předchozích případech – je třeba ha na km^2 přepočítat! ($1 \text{ km}^2 = 100 \text{ ha}$).

Na základě výše uvedených zdrojů dat viz http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=graf&cislotab=MOS+B01&kapitola_id=1&voa=graf a výpočtů lze získat následující údaje:

Obec XXXX		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hustota osídlení celého správního území (obyvatel/ km^2)	ρ_{celk}						
Hustota osídlení urbanizovaného území (obyvatel/ km^2)	P_{urb}						
Hustota osídlení urbanizovaného území (obyvatel/ha)	P_{urb}						

Tabulka URB 1-8 Vývoj hustoty osídlení obce **XXXX** v letech 2001 - **200X**

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Stejně jako v případě indikátoru územní dynamiky nevykazují výsledky tohoto indikátoru větší výchylky.

URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících

Indikátor Mobilita a místní přeprava cestujících si klade za cíl zjistit aktuální model mobility občanů. Ten je důležitý jak z hlediska kvality života přímých účastníků (čas věnovaný cestování, četnost dopravních komplikací, náklady, atd.), tak z hlediska dopadů mobility na životní prostředí.

Pro zjišťování úrovně tohoto indikátoru je využíváno dotazníkového šetření. S výhodou je možno toto dotazníkové šetření spojit se zjišťováním indikátoru SOC 3: Spokojenost a participace na věcech veřejných.

Dotazník (nebo jeho část) je upořádán následovně:

Cesta č.	Cesta		Důvod/Druh	Způsob dopravy	Doba trvání cesty (min.)
	V rámci sídla	Mimo sídlo			
1					
2					
n					

Tabulka URB2-1 Dotazník pro zjišťování indikátoru URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících

Kde:

- důvodem/druhem cesty je: škola, práce, rekreace, společenské vztahy, nákupy a jiné osobní důvody;*
- způsob dopravy je: pěšky, na kole, motocyklu nebo mopedu, osobním autem (podle možnosti specifikovat, zda jako řidič nebo spolucestující), hromadnou dopravou (autobus, tramvaj, metro, místní železnice); kombinovaný způsob „zaparkuj & jed“ (použití osobního auta a veřejné hromadné dopravy) nebo ostatní (např. taxi, kolečkové brusle...).*

Tento dotazník je možno především v případě malých obcí rozšířit o doplňující otázky pro respondenty, kteří k dopravě „osobním autem“ nebo park&ride:

Cesta č.	Místo parkování	Počet spolucestujících**	Důvod této volby
1			
2			
n			

Tabulka URB2-2 Dotazník pro zjišťování indikátoru URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících – doplňující formulář

Kde,

- místem pro parkování mohou být: soukromá parkoviště, veřejná parkoviště (placené) nebo bezplatná parkoviště;
- počet cestujících značí, zda automobil přepravoval pouze řidiče, řidiče a jednoho spolucestujícího či řidiče a více, než jednoho spolucestujícího;
- důvody volby těchto druhů přepravy mohou být: tato přeprava je rychlejší, pohodlnější, vykazuje nižší náklady, neexistují jiné způsoby dopravy (žádná přijatelná hromadná doprava), časté špatné počasí nebo jiné důvody, které je nutno stručně specifikovat. Vybírány jsou maximálně 2 důvody.

V případě středních a velkých měst je vhodné vzdálenost a dobu cesty, kterou respondenti odhadují, nahradit dotazy na využívané zastávky či nástupní a výstupní body a časy následně dopočítat z veřejně přístupných databází linek MHD, příměstských linek, popřípadě pro volbu „osobním autem“ plánovači cest. Tato metoda podává větší přesnost výsledků.

Dotazníkové šetření proběhlo v termínu od DD.MM.RRRR do DD.MM.RRRR a zúčastnilo se ho XY respondentů.

Doporučený počet respondentů se pohybuje kolem 0,5% obyvatel sídla. V případě malých měst nad 2000 obyvatel však minimálně 100 respondentů, v případě vesnických sídel do 2000 obyvatel 50 respondentů.

Výsledky dotazníkového šetření jsou shrnuty do následující tabulky:

		Pěšky	Bicykl	Motocykl / Moped	Osobní automobil		Hromadná doprava	Kombinovaný způsob	Ostatní
					Řidič	Spolu-jezdec			
Celkový počet cest za den	V rámci sídla								
Počet cest za den v %									
Celkový počet cest za den	Ze sídla								
Počet cest za den v %									

Tabulka URB2-3 Formulář pro vyhodnocení výsledků dotazníku pro indikátor URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících – část 1

resp.

	Škola	Práce	Rekreace, společenská zábava	Nákupy	Zpáteční cesta
Průměrná denní doba strávená cestou na os.					
Průměrný denní počet km na osobu					

Tabulka URB2-4 Formulář pro vyhodnocení výsledků dotazníku pro indikátor URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících – část 2

a

Místo pro parkování	Soukromé parkoviště		Veřejné placené parkoviště		Veřejné neplacené parkoviště	
Počet cestujících						
Důvod zvolení automobilu	Rychlejší	Pohodlnější	Levnější	Nedostupná hromadná doprava	Špatné počasí	Jiné

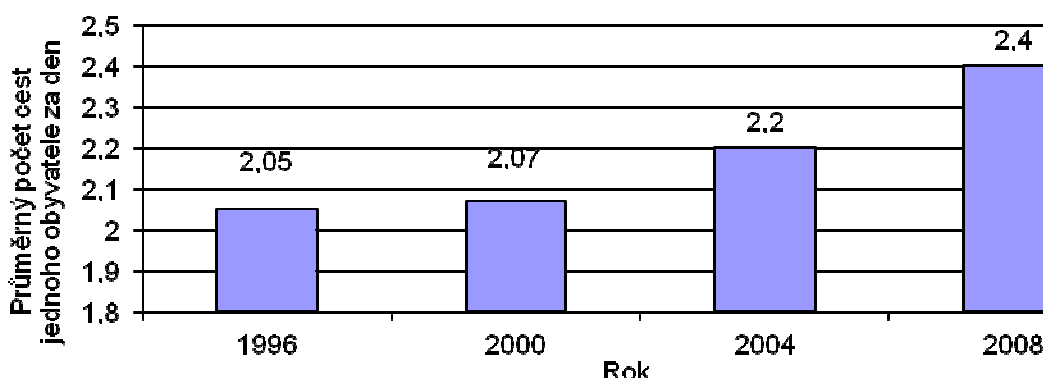
Tabulka URB2-5 Formulář pro vyhodnocení výsledků dotazníku pro indikátor URB2 – Mobilita a místní přeprava cestujících – část 3

Tyto tabulky jsou podkladem pro tvorbu grafů uvedených v následujícím textu:

Úroveň mobility obyvatel na úrovni sídla

Průměrný denní počet cest obyvatel sídla vypovídá o vhodnosti skladby nabídky služeb, zaměstnání i bydlení ve sledované lokalitě. Čím méně cest musí obyvatelé v rámci každodenních „povinností“ uskutečnit, tím lépe pro obyvatele i pro sídlo samotné. Stejně jako u dalších indikátorů, i zde je však třeba sledovat především vývoj indikátoru v čase, protože místní podmínky se mezi jednotlivými sídly mohou výrazně lišit.

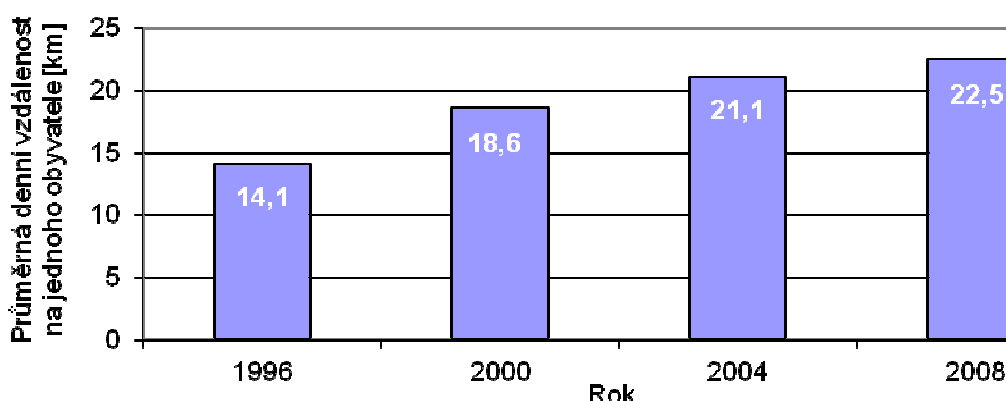
V níže uvedeném grafu je znázorněn vývoj průměrného počtu cest jednoho obyvatele za den. Stoupající počet denních cest hovoří nejen o zvyšování mobility obyvatel, ale zároveň o nevhodném rozdělení funkcí v sídle (např. rušení prodejen v centru města a přesouvání kupujících do nákupních center na okraji města). *(V případě, že nejsou k dispozici časové řady, je výsledkem měření jedno číslo, pro které se graf nezpracovává. V tom případě se nechává bez dalšího komentáře, pouze se konstatuje, že se jedná o první měření a komentář bude možný až k časovým řadám.)* (Níže uvedený vzor grafu nahraďte grafem vlastním)

Graf URB2-1 Průměrný počet cest obyvatel obce (bez rozlišení místa cíle dopravy) v letech 1996-2008

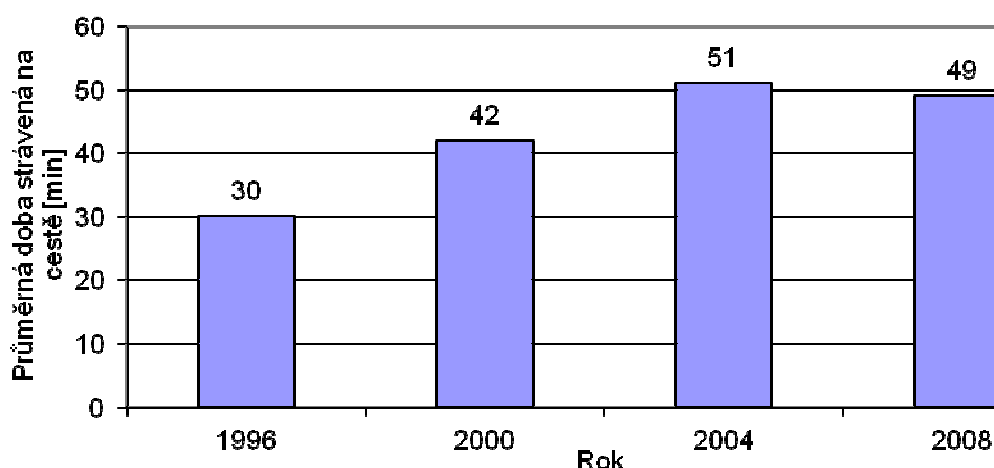
Průměrné denní vzdálenosti a čas strávený na cestě

Další graf znázorňuje vývoj vzdálenosti, kterou obyvatelé denně urazí na svých cestách do školy, zaměstnání a za zábavou. Prodlužování vzdáleností naznačuje nejen zvyšování mobility obyvatel, ale zároveň nevhodné rozdělení funkcí v sídle (např. rušení prodejen v centru města a přesouvání kupujících do nákupních center na okraji města). *(V případě, že nejsou k dispozici časové řady, je výsledkem měření jedno číslo, pro které se graf nezpracovává. V tom případě se nechává bez dalšího komentáře, pouze se konstatuje, že se jedná o první měření a komentář bude možný až k časovým řadám.) (níže uvedený vzor grafu nahraďte grafem vlastním)*

Graf URB2-2 Průměrná denní vzdálenost na jednoho obyvatele obce (bez rozlišení místa cíle dopravy) v letech 1996-2008

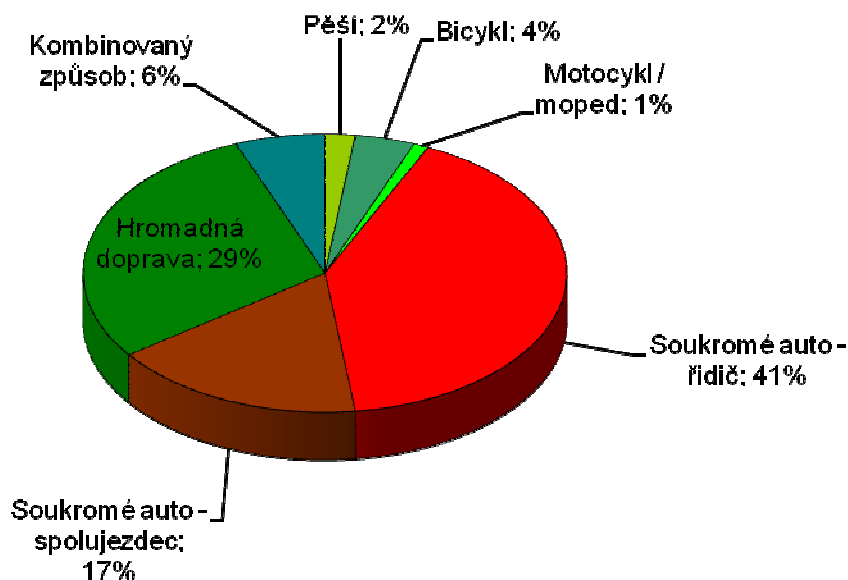
Další graf je znázorňuje vývoj časové náročnosti přesunů obyvatel sídla na cestách do školy, zaměstnání a za zábavou. Prodlužování časové náročnosti cestování ukazuje na postupné zhoršování dostupnosti jednotlivých funkcí města způsobené houstnoucí dopravu a také často nevhodným rozdělením funkcí v sídle (např. rušení prodejen v centru města a přesouvání kupujících do nákupních center na okraji města). *(V případě, že nejsou k dispozici časové řady, je výsledkem měření jedno číslo, pro které se graf nezpracovává. V tom případě se nechává bez dalšího komentáře, pouze se konstatuje, že se jedná o první měření a komentář bude možný až k časovým řadám.) (níže uvedený vzor grafu nahraďte grafem vlastním).*

Graf URB2-3 Průměrná denní doba strávená obyvateli obce na cestě (bez rozlišení místa cíle dopravy) v letech 1996-2008

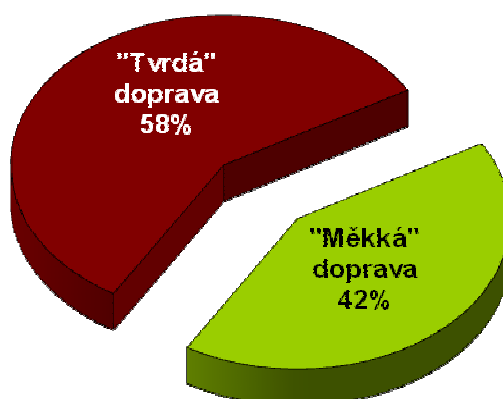
Podíl jednotlivých druhů dopravy na přepravě cestujících

Jedním z významných typů zjišťování mobility a místní přepravy cestujících je zjišťování jednotlivých druhů dopravy. Následující graf vyhodnocuje procentuální podíly využití jednotlivých typů dopravy souhrnně za všechny cesty v sídle: *(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)*

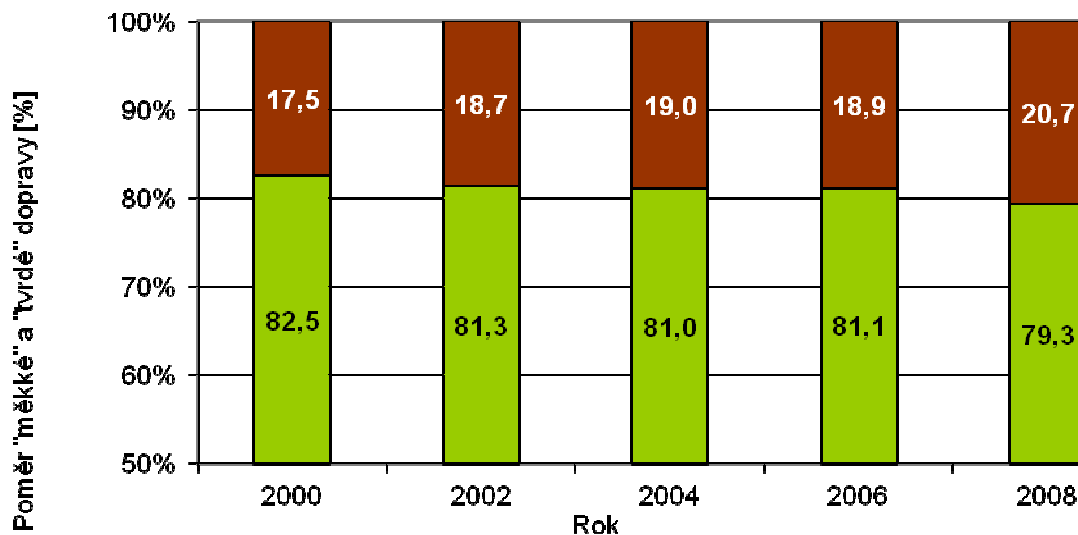
Graf URB2-4 Podíl jednotlivých druhů dopravy na cestách obyvatel města XXXX v roce YYYY

Rozdělením jednotlivých druhů dopravy na ekologicky šetrné tzv. „měkké“ (městská hromadná doprava (MHD), veřejná hromadná doprava (vlaky, autobusové spoje), pěší, cyklistická, motocyklová a ostatní doprava) a „ekologicky nešetrné“ tzv. tvrdé“ (individuální automobilová doprava (v případě, kdy je respondent řidičem i spolujezdcem)) lze vyhodnotit udržitelnost chování obyvatel sídla v oblasti využívání dopravy, jak ukazuje následující graf: *(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)*

Graf URB2-5 Podíl „měkkých“ a „tvrdých“ druhů dopravy na cestách obyvatel města XXXX v roce YYYY

Absolutní hodnocení poměru měkké a tvrdé dopravy není jednoduchou záležitostí. Je vždy nutno přihlédnout k místním podmínkám. Pro velká města platí jako ideální obecný poměr 80:20 ve prospěch měkkých forem dopravy. Se zmenšující se velikostí sídla klesá nabídka alternativních forem dopravy na úkor dopravy automobilové. Než absolutní statická čísla je proto vhodnější komentovat vývoj indikátoru v čase. *(níže uvedený vzor grafu nahraďte grafem vlastním)*

Graf URB2-6 Vývoj podílu „měkkých“ a „tvrdých“ druhů dopravy na cestách obyvatel města XXXX v letech 2000-2008

Vyhodnocení doplňujících otázek pro obyvatele menších sídel probíhá rovněž podle grafů, které vzejdou z dotazníkových tabulek. V jejich vyhodnocení je sledovat jednotlivé položky tak, aby pro místní samosprávu byly závěry podkladem pro zlepšení dostupnosti linek hromadné dopravy nebo změny jejich formátu (např. zavedení přímých zrychlených linek v nejexponovanějších časech), popř. u menších obcí mohou vést výsledky k navržení zavedení mikrobusů apod.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Dle zjištěných hodnot ve městě XXXXX postupně klesá podíl měkkých druhů dopravy na úkor individuální automobilové dopravy. Tato skutečnost je způsobena zejména úbytkem počtu obyvatel využívajících k dopravě do zaměstnání bicykl. To je způsobeno především houstnoucí dopravou a nesouvislou sítí cyklostezek ve městě. (Nebo: zejména úbytkem počtu obyvatel využívajících k přepravě po městě MHD; nebo došlo k nárůstu podílu „měkkých“ druhů dopravy díky vybudování husté a bezpečné sítě cyklostezek ve městě, vylepšení systému MHD a zavedení systému placeného parkování v centru města.)

URB 3 – Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb

Při sledování tohoto indikátoru prosím zvolte metodiku příslušnou pro Vámi sledovanou obec:

a) Metodika pro malé obce

Zjišťování dostupnosti místních veřejných prostranství a služeb proběhlo na základě dat získaných z veřejné databáze ČSÚ:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrz=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&cislotab=MOS+ZV01&pro_4382338=554979&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp

místního šetření a také s využitím veřejné databáze jízdních řádů: www.idos.cz

Jednotlivé veřejné služby a veřejná prostranství jsou ve sledované v obci buď přímo zastoupena (odpověď „ano“, anebo se v obci nenacházejí – odpověď „ne“). Jestliže se sledovaná služba v obci nenachází, zjišťujeme, zda se nevyskytuje v okolních obcích, které jsou dosažitelné veřejnou dopravou do 30 minut jízdy (dostupnost služby musí být zajištěna veřejnou dopravou v dostatečném rozsahu, tzn. minimálně 2x denně ve vyhovujících časech (ráno mezi 6. a 8. hodinou, odpoledne mezi 15. a 18. hodinou) a se zajištěním vratného spoje. Zjišťuje se pomocí veřejné databáze jízdních řádů: www.idos.cz.

téma	dostupnost v obci [ano/ne]	dostupnost v dojezdové vzdálenosti [min]
1. veř. prostranství rekr. a obytná > 5000m ²		Nelze nahradit dojezd. vzdál.
2. hřiště		
<i>dětská hřiště</i>		Nelze nahradit dojezd. vzdál.
<i>volně přístupná hřiště</i>		
3. prodejny potravin		
<i>s čerstvým ovocem a zeleninou</i>		
<i>s čerstvým pečivem</i>		
4. zastávky veřejné dopravy		Nelze nahradit dojezd. vzdál.
5. mateřské školy		
6. základní školy		

7. zdravotní služby společně		
zdrav. služby - Všeobecné lékařství		
zdrav. služby - Praktické zubní lékařství		
zdrav. služby - Pediatrie		
zdrav. služby - Gynekologie a porodnictví		
8. nádoby na separovaný odpad		
kontejnery na papír		Nelze nahradit dojezdovou vzdáleností
kontejnery na plasty		
kontejnery na sklo		

Tabulka URB3-1 Vyhodnocení indikátoru Dostupnost veřejných prostranství a služeb v obci XXXX

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

V obci se nenachází žádné upravené veřejné prostranství, stejně jako zde nejsou umístěny nádoby na separovaný odpad, což jsou však služby, které je obec schopna zajistit svým obyvatelům ve své působnosti. Nedostupnost zdravotních služeb v obci i dojezdové vzdálenosti není v silách obce přímo ovlivnit.

b) Metodika pro malá a středně velká města

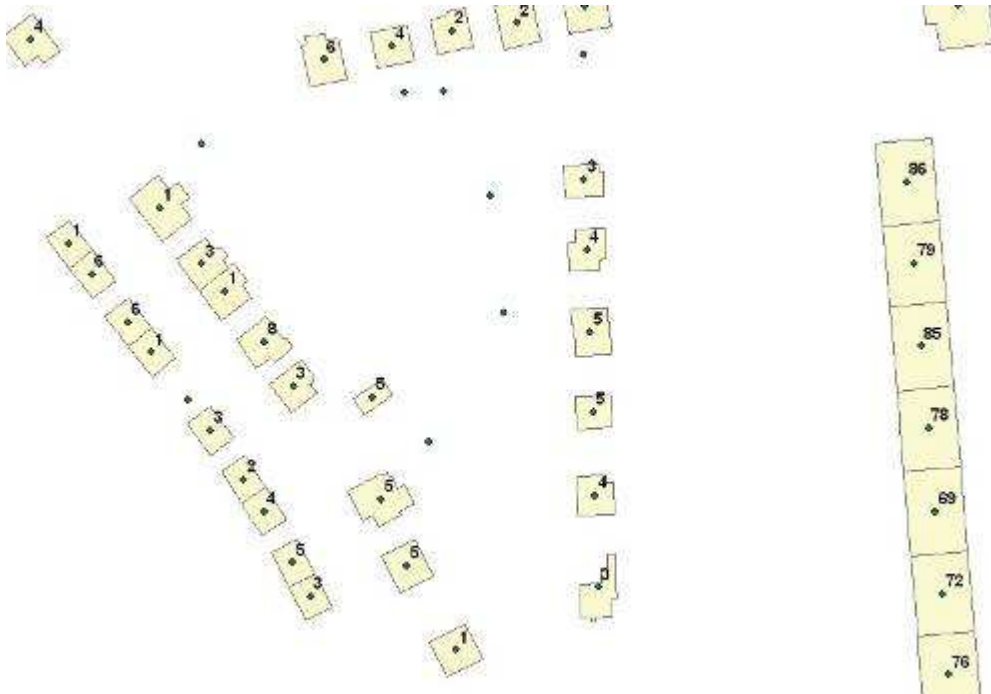
Výpočet indikátoru vychází z využití GIS. Je tedy nutné získat od správců dat jednotlivé vrstvy. Protože správci dat mohou být v jednotlivých sídlech různí, jsou následující řádky mapující možné zdroje dat pouze doporučující:

- mapa čísel popisných – odbor správní nebo informatiky příslušného městského úřadu
- databáze počtu obyvatel v jednotlivých číslech popisných - odbor správní nebo informatiky příslušného městského úřadu
- veřejné parky – stavební odbor města, odbor životního prostředí, popř. správce městského majetku. V případě nedostupnosti dat v místě je možné provést rámcové dálkové zpracování databáze (např. nad ortofotomapou), avšak v tomto případě je nutné provést také terénní šetření, aby byla potvrzena základní kvalita a účelnost prostoru;
- sportovní zařízení – odbor kultury města, správce městského majetku, případně pasport sportovišť;
- zdravotnické služby - data mohou být převzata z evidence krajského úřadu resp. ÚZIS. Je však nutná jejich následná úprava, případně doplnění a následné zpracování do datového modelu;
- zastávky MHD – v případě větších měst jsou data k dispozici u provozovatele MHD, popřípadě přímo na úřadu města. Jestliže data dostupná nejsou, je třeba provést pasportizaci zastávek MHD;
- základní a mateřské školy – v případě větších měst jsou k dispozici data již přímo v GIS, v opačném případě je třeba provést základní pasportizaci (buď přímo v terénu nebo dálkovou formou s využitím veřejných databází (např. mapy.cz);
- obchody s potravinami – v tomto případě je nutné provést alespoň základní pasportizaci;

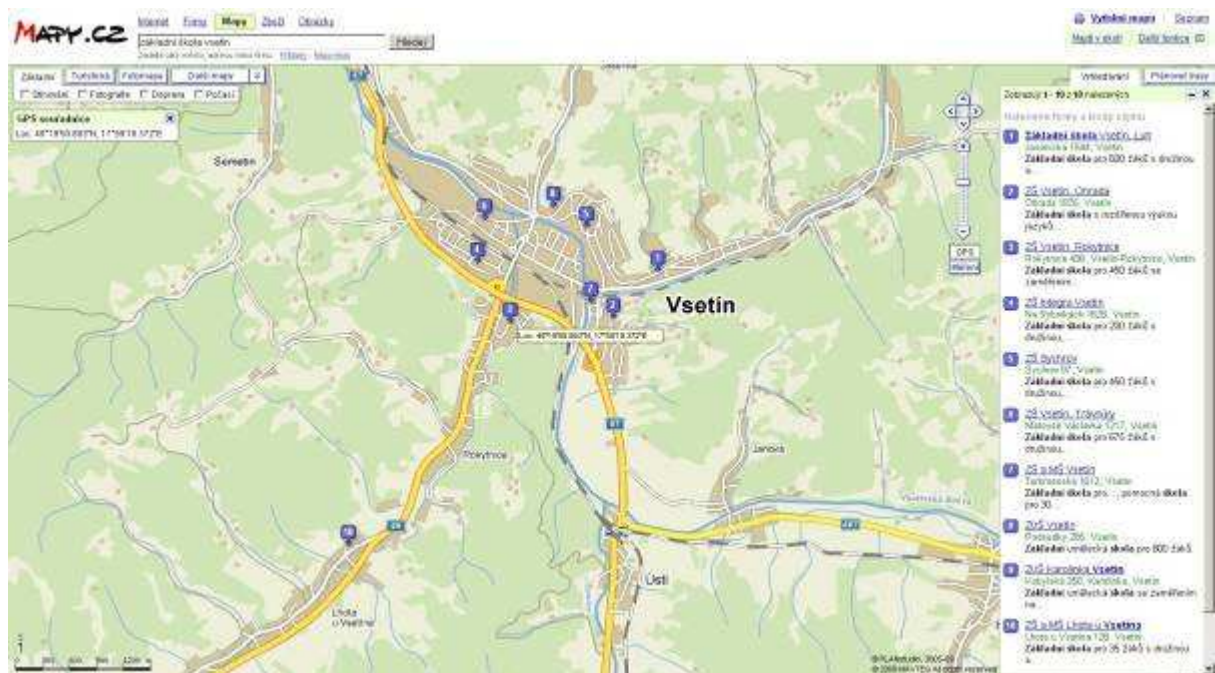
- *recyklační zařízení (zařízení pro svoz tuhého komunálního odpadu) – data jsou většinou dostupná u správce systému svozu komunálního odpadu, popř. na odboru životního prostředí*

Nejdůležitější částí sběru dat je získání mapy čísel popisných a databázové tabulky obyvatel v jednotlivých adresních bodech sídla.

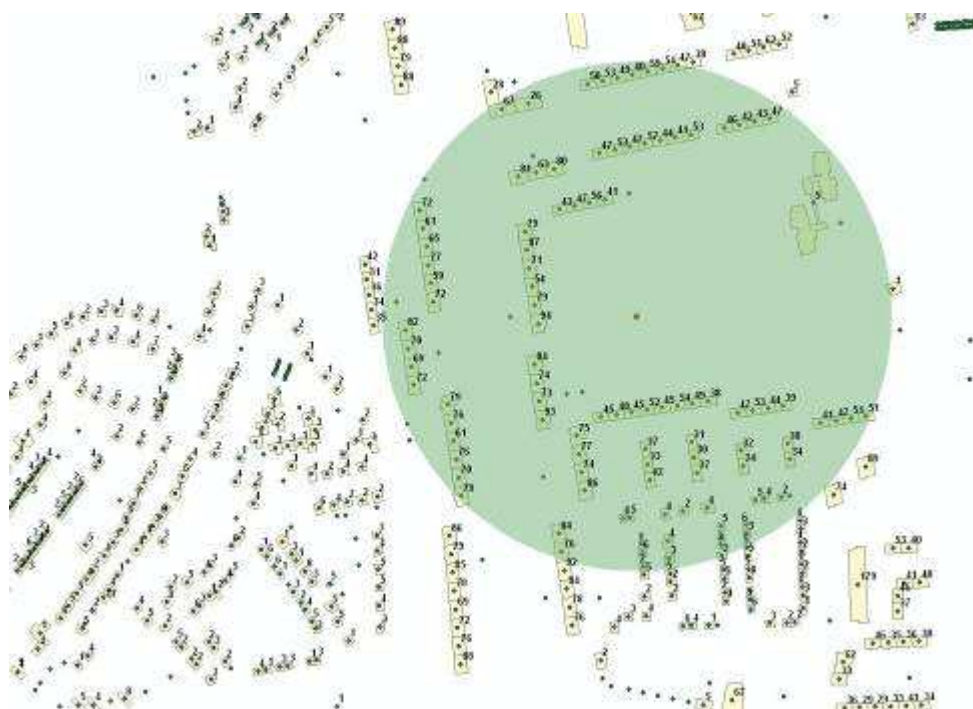
Obrázek URB3-1 Ukázka databáze počtu obyvatel navázaná na geodatabázové údaje z vrstvy mapy čísel popisných

Řada dat je následně dostupná pomocí veřejně dostupných databází. Příkladem mohou být základní školy:

Obrázek URB3-2 Lokalizace základních škol ve městě Vsetín pomocí volně přístupně webové mapové služby (www.mapy.cz)

Výpočet probíhá pomocí jednoduché analýzy v prostředí GIS, kde zjistíme počet čísel popisných (resp. počet obyvatel) ve vzdálenosti do 300m od sledované služby.

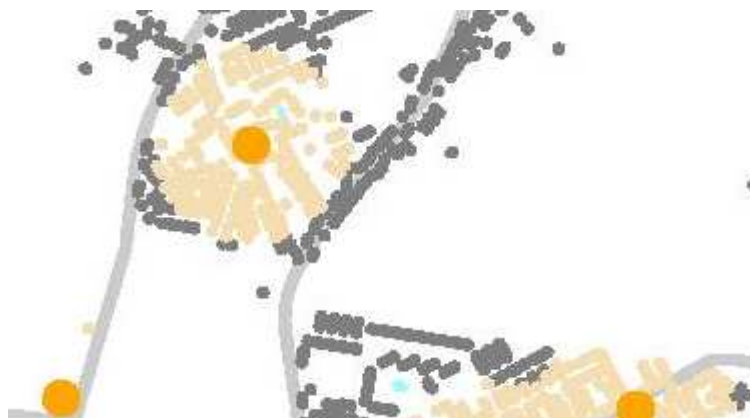
Orbázek URB3-3 Ukázka části zdrojových dat pro výpočet dostupnosti základní školy na sídlišti ve městě XXXX

Typů veřejných prostranství a služeb je analyzováno postupně celkem 16:

ID	Sledované téma
1	veř. prostranství rekr. a obytná > 5000m ²
2	veř. prostranství společenská < 5000m ²
3	dětská hřiště
4	volně přístupná hřiště
5	obchody s čerstvým ovocem a zeleninou
6	obchody s čerstvým pečivem
7	zastávky veřejné dopravy
8	mateřské školy
9	základní školy
10	zdrav. služby - Všeobecné lékařství
11	zdrav. služby - Praktické zubní lékařství
12	zdrav. služby - Pediatrie
13	zdrav. služby - Gynekologie a porodnictví
14	kontejnery na papír
15	kontejnery na plasty
16	kontejnery na sklo

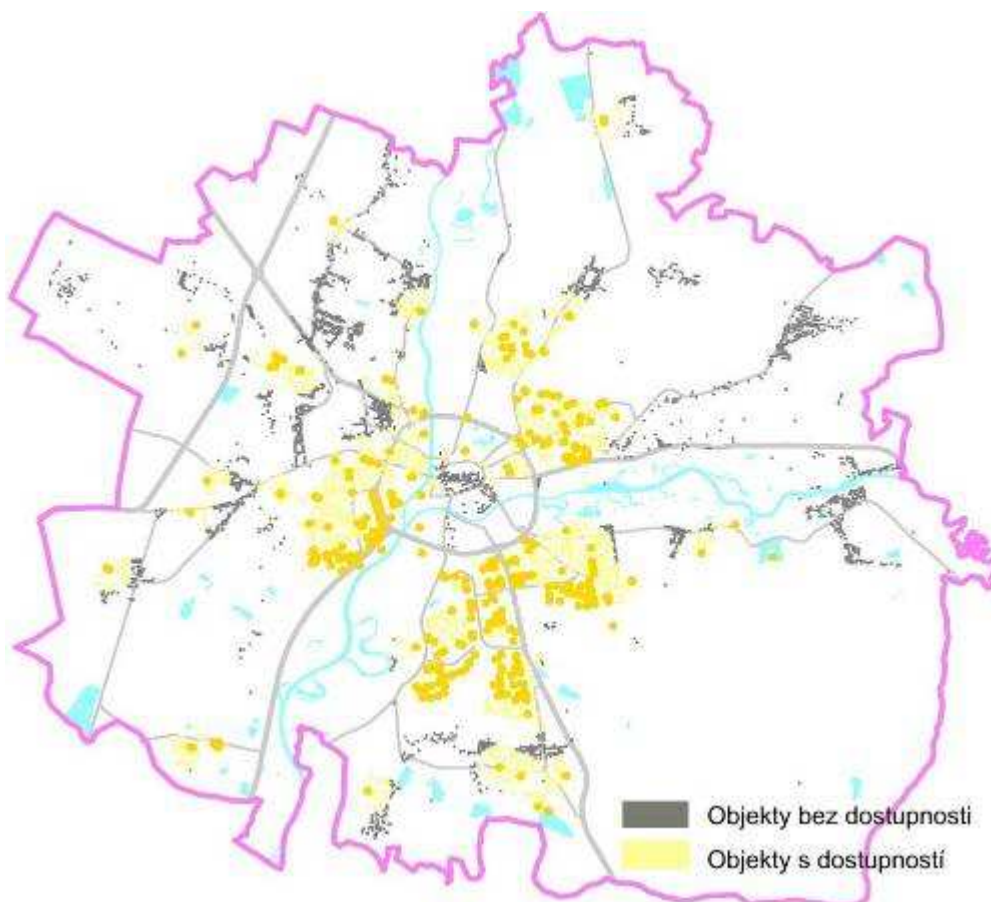
Tabulka URB3-2 Seznam témat (veřejných prostranství a služeb) sledovaných v rámci indikátoru URB3 – Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb

Výsledky indikátoru jsou prezentovány pomocí tabulek (viz metodika pro malé obce) a pomocí kartogramů. Příkladem může být výřez ze „Zobrazení dostupnosti základních škol ve městě Hradec Králové (2008) metodou „do 300m“. (níže uvedený vzor kartogramu nahraďte kartogramem vlastním)

Obrázek URB3-4 Dostupnost zastávek MHD ve městě XXXXX – výřez z kartogramu (Zelené předměstí)

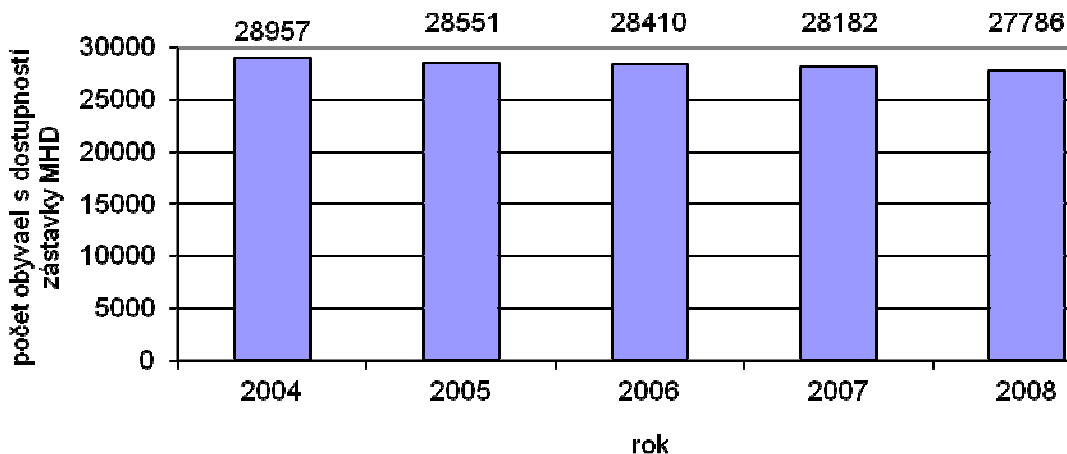
Nebo v podobě kartogramu celého sídla: (níže uvedený vzor kartogramu nahraďte kartogramem vlastním)

Kartogram URB3-1 Objekty s dostupností sportovních zařízení bezplatně přístupných veřejnosti do vzdálenosti 300m, Hradec Králové

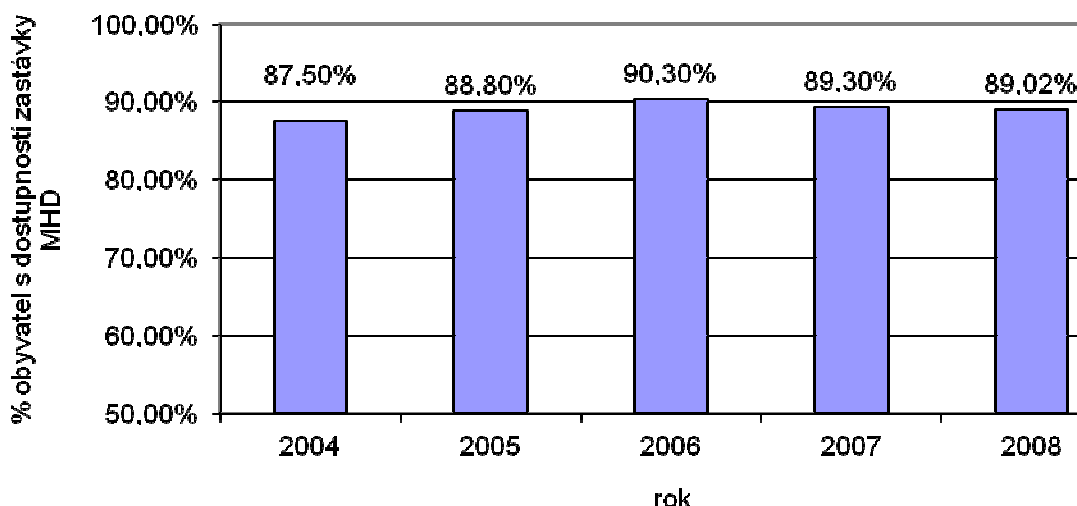
Vyhodnocení může rovněž probíhat ve formě prezentace řady výsledků indikátoru pro určitou sledovanou službu:

Níže uvedený graf ukazuje vývoj absolutního počtu obyvatel, kteří mají zastávku MHD dostupnost do vzdálenosti 300m od svého bydliště. Pokles počtu osob s dostupností je způsoben snížením celkového počtu obyvatel sídla. *(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)*

Graf URB3-1 Vývoj počtu obyvatel města XXXX s dostupností 300m od zastávky MHD v letech 2004-2008

Další graf znázorňuje vývoj procentuálního podílu obyvatel, kteří mají zastávku MHD dostupnost do vzdálenosti 300m od svého bydliště. Dostupnost zastávek MHD je v čase stabilní. Minimální změny jsou způsobeny spíše malými změnami počtu obyvatel v jednotlivých částech města. Snížování dostupnosti v letech 2006-2008 může být náznakem stěhování obyvatel z centrálních částí města a sídlišť, které jsou obecně velmi dobře obslužené MHD do rezidenčních čtvrtí s rodinnými domy na okraji města. *(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)*

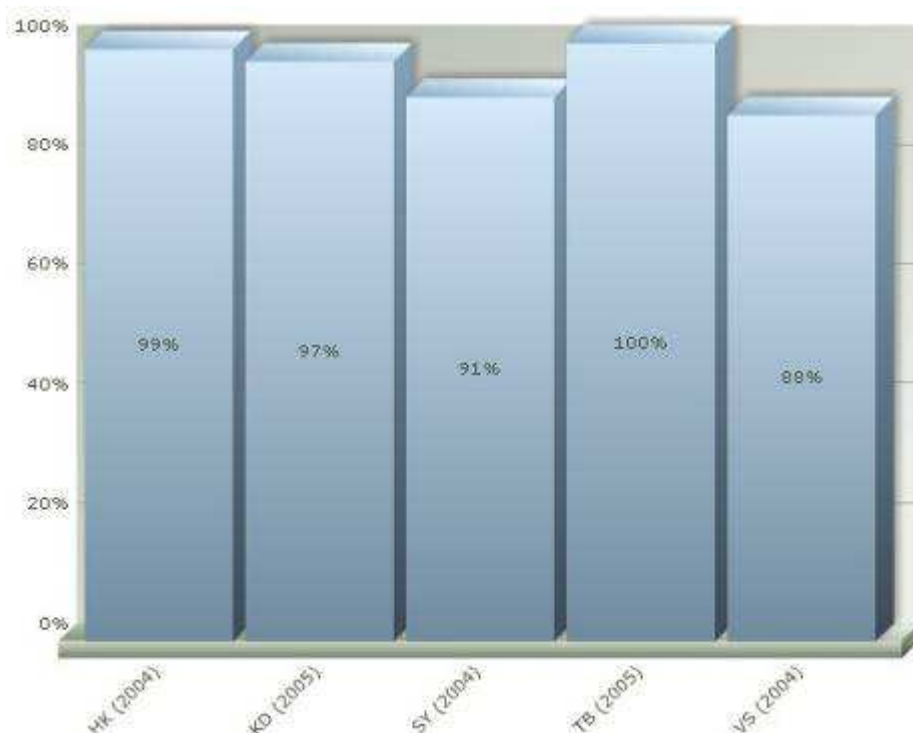
Graf URB3-2 Vývoj procentuálního zastoupení obyvatel města XXXXX s dostupností 300m od zastávky MHD v letech 2004-2008

Je-li k dispozici v rámci měření pouze jediné měření a nelze sledovat vývoj indikátoru v čase, uvede se pouze jediné číslo s komentářem, že časové řady prozatím nejsou dostupné. Obecně lze však říci, že města s kvalitní dostupností dosahují hodnot nad 95%

dostupnosti MHD, dostatečné jsou hodnoty mezi 85-95%. Nižší hodnoty než 85 lze již většinou považovat za nedostatečné.

popř. jako srovnání s jinými městy sledujícími daný indikátor podle stejné metodiky:

Dalším možným způsobem vyhodnocení indikátorů je porovnání s výsledky z jiných měst. Níže uvedený graf znázorňuje dostupnosti nádob na separovaný odpad ve městech Hradec Králové, Kladno, Svitavy, Třebíč a Vsetín. Budeme-li hodnotit např. Vsetín, lze uvést, že na první pohled 88% dostupnosti nádob na separovaný odpad je poměrně nízká a místní samospráva by měla v tomto ohledu zlepšit své služby nabídku v tomto segmentu. *(níže uvedený vzor grafu nahraďte grafem vlastním)*

Graf URB3-3 Podíl obyvatel bydlících ve vzdálenosti do 300m od nádob na separovaný odpad ve městech Hradec Králové, Kladno, Svitavy, Třebíč a Vsetín

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Vyhodnocení indikátorů probíhá po jednotlivých sledovaných jevech (tématech). Původně 16 sledovaných typů veřejných prostranství a služeb se sjednotí do 8 vyhodnocovaných jevů (viz tabulka URB3-1). Jejich vyhodnocení probíhá tak, jak bylo naznačeno na příkladu zastávek MHD a nádob na separovaný odpad.

Další formou vyhodnocení tohoto indikátoru je posouzení kvality „bydlišť“ ve sledovaném sídle. To probíhá pomocí následující tabulky:

<i>obydlené objekty s dostupností k:</i>	<i>počet objektů</i>	<i>% objektů</i>	<i>počet obyvatel</i>	<i>% obyvatel</i>
bez dostupnosti veřejných prostranství a služeb	18	0,18 %	56	0,06 %
1-2 typům veřejných prostranství a služeb	104	1,03 %	441	0,47 %
3-4 typům veřejných prostranství a služeb	310	3,06 %	1.171	1,25 %
5-6 typům veřejných prostranství a služeb	658	6,51 %	2.286	2,44 %
7-8 typům veřejných prostranství a služeb	1.481	14,64 %	5.211	5,56 %
9-10 typům veřejných prostranství a služeb	1.436	14,20 %	5.933	6,33 %
11-12 typům veřejných prostranství a služeb	1.184	11,71 %	9.908	10,57 %
13-14 typům veřejných prostranství a služeb	1.976	19,54 %	20.484	21,85 %
15-16 typům veřejných prostranství a služeb	2.946	29,13 %	48.267	51,48 %

Tabulka URB3-3 Vyhodnocení počtu služeb dostupných z jednotlivých čísel popisných na území města XXXX

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

V tabulce je vyjádřeno kolik objektů (resp. jejich obyvatel) má dostupnost ke kolika typům veřejných prostranství a služeb. Čím více typů prostranství a služeb je dostupných, tím samozřejmě lépe. Z uvedené tabulky tedy vyplývá, že ve sledovaném městě je pouze 56 obyvatel (0,06% celého počtu obyvatel sídla), kteří mají dostupnou pouze jednu nebo maximálně dvě veřejné služby. Za vyhovující lze považovat dostupných alespoň 11 ze 16 sledovaných typů veřejných služeb. V tomto případě se tedy jedná o závěr, že více než 80% sledovaného města má dostupnost alespoň k 11 typům veřejných prostranství a služeb a jejich vybavenost je tedy možné považovat za dobrou. Vzhledem k tomu, že v tomto případě má k minimálně 15 typům prostranství a služeb dostupnost více než 50% obyvatelstva, lze označit vybavenost města veřejnými prostranstvími a službami za velmi dobrou.

ENV1 – Kvalita ovzduší

1) Hodnoty znečištění prostředí atmosférickými polutanty (PM10 ug/m3/rok a NOx ug/m3/rok a u obou počet překročení stanovené přípustné průměrné koncentrace v rámci roku)

Jde o stěžejní hodnoty znečištění ovzduší, které ovlivňují lidské zdraví a kvalitu života.

a) Metodika pro malé obce

Hodnota znečištění ovzduší se nalezne podle dostupných podkladů EIA z blízkého okolí v registru dokumentací EIA u staveb mladších 5 let je údaj ještě relevantní (je vhodné zjistit alespoň orientační údaje za dva roky v 5letém období).

V dokumentaci EIA lze zjistit zejména prognóza stavu (pokud jde o dopravní stavby), nebo také odhad vývoje znečištění.

V případě, že žádná EIA na záměr v okolí obce nebyla provedena, tak je nutno nalézt nejbližší silnici nebo větší město a podívat se, kde se obec nachází, s tím že v emise klesají (v rovině, ale i v kopcovitém terénu) s kvadrátem vzdálenosti od silnice, od zdroje.

Údaje lze zajistit i v souvislosti s větší komunikací (a provozem na ní) v okolí obce, případně v souvislosti s průmyslovým provozem v okolí. Znečištění v souvislosti s většími komunikacemi lze nalézt na stránkách ČHMÚ, stejně jako vztažená data:

<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/groc/gr08cz/sezobr.html>

Případně lze podobná, ale lokalizovaná data k registrovaným zdrojům znečištění ovzduší v mapě nalézt na stránkách Cenia (geoportal.cenia.cz):

http://geoportal.cenia.cz/mapmaker/MapWin.aspx?M_Site=cenia&M_Lang=cs

Případně lze nalézt i odpovídající údaje o dopravě na nejbližší větší komunikaci, ovšem pro to je již nutné zajistit účast experta, který data vyhodnotí a provede odborný odhad znečištění ovzduší.

Údaje o znečištění ovzduší by pak byly také v registru ČIŽP nebo na ŘSD, případně na krajském úřadě na RŽP, případně na příslušné Hygienické stanici (dříve OHES, dnes pobočka KHES) k doptání.

Pokud nelze žádnou z uvedených metod upotřebit, pak je nutno konstatovat, ještě v souladu s názorem přizvaného odborníka, že kvalita ovzduší v obci je velmi dobrá a kromě náhodných dálkových přenosů (sopka na Islandu, Černobyl, uragán na Ukrajině, atp.) není známo v daném místě zvýšené znečištění ovzduší (samozřejmě v relaci - porovnání s mapami celé ČR v registru ČHMÚ, viz výše).

Řada údajů o obci lze zjistit i z řady údajů uvedených v dobře zpracovaných ÚAP pro ORP.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Město s frekventovanou komunikací a průmyslovou nebo zemědělskou výrobou, což je prakticky všude na území ČR, kromě národních parků, si snad každé měří řadu parametrů, jako např. kvalitu ovzduší automaticky (AIM, případně místní HS), nebo alespoň v některých parametrech (CO₂, NO_x, C_xH_yCOH, apod.) a má odpovídající podklady o místním znečištění ovzduší. Některá města mají zpracované i mapy znečištění ovzduší v hlavních parametrech a pravidelně inovované.

Kvalitu ovzduší by u většiny měst měli znát i na ČIŽP (podle měřících stanic) nebo na pobočce HES (pokud je, tak něco měří), pokud tomu tak není a neexistuje větší registrovaný zdroj znečištění ovzduší (v okruhu 5 km od centra města), ani měřená frekventovaná komunikace, pak je nutno konstatovat, že je nutné se podívat do registru EIA a pokusit se odtud získat relevantní informace o nárazovém, či jiném znečištění ovzduší.

Poslední možností je podívat se na mapu oblastí se zhoršeným ovzduším ČR ze statistiky ČHMI (viz výše) a najít ve stacione relevantní údaje z nejbližších měřících stanic.

Platí stejné co v předchozích, protože buď jsou města začleněna do míst zhoršeného stavu ovzduší podle zdrojů znečištění ovzduší (dráhy, letiště, komunikace) anebo mají na referátu ŽP nebo na ČHMI nebo na HS vlastní měření hlučnosti kombinovaná s výsledky z EIA, vztažená k nějakým činnostem. Klidná a neznečištěná města v ČR až na absolutní výjimky nejsou.

c) Metodika pro velká města

Platí stejné co v předchozím, údaje pro města od 50 tis. osob jsou k dispozici prakticky vždy. Velká města jsou převážnou většinou zařazena do oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší a mají měřené standardní veličiny (i detailně) z vlastního popudu, většinou mají na základě nějakého modelu i kvalitní síť měřících bodů a pravidelně sledují situaci v znečištění ovzduší, většinou jsou k nahlédnutí i detailní studie z jednotlivých EIA, případně přepočty pro části města a také jsou k dostání údaje o tendencích uvedených škodlivin v prostředí (růst nebo pokles) a posudky na zdroje znečištění. Zhoršení stavu ovzduší hlásí měřící síť automaticky.

Vyhodnocení bývají k dispozici jako roční zprávy o stavu na stránkách ČHMI.

S rozmachem a rozvojem environmentálního reportingu (např. na stránkách hl. m. Praha) lze očekávat dostupnost zpráv o znečištění stále více na síti www jednotlivých měst.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Úrovně znečištění NO_x v celoročním sledování v daném místě vypovídají o zvýšené automobilové dopravě a případně i o problémech s odvětráváním města (centra) nebo obce a o způsobu vytápění v zimě. Koncentrace částic PM₁₀ polévatého prachu v celoročním sledování svědčí jednak rovněž o stavebních a dopravních aktivitách a mimo jiné i o kvalitě prostředí v okolí města. Hodnoty mohou být v silně větrem ovlivněných lokalitách ovlivněny dálkovým přenosem prachu ze zahraničí a z jiných území v ČR. Obě hodnoty popisují stav ovzduší v daném místě prakticky jako jeho hlavní charakteristiky. Měří se hlavní veličina, tedy průměrná roční koncentrace v měřeném nebo dopočteném místě. Optimální je zajistit pohyb údajů alespoň od roku 2000. Jako další veličina je sledován počet překročení průměrných koncentrací stanovených pro ČR, protože tento údaj napovídá hodně o kvalitě ovzduší na cestě k udržitelnému rozvoji.

Skutečné hodnoty trendů znečištění se projeví teprve za delší dobu, protože znečištění ovzduší silně závisí na charakteru zimy (množství dnů se sněhem) v daném roce.

Hodnoty počtů povoleného překročení koncentrace NO_x (40 ug/m³) v ročním období by neměly být vyšší než 2. V případě překročení ročních imisních limitů více než 0_x lze konstatovat, že sídlo je na cestě ke zhoršení kvality života, v případě že překročí hodnotu 2_x, pak jde o neudržitelný rozvoj a město by mělo své rozvojové strategie zaměřit na snížení koncentrací škodlivin alespoň v obytných částech města.

U polévatého prachu PM₁₀ je situace prakticky obdobná, až na to, že povolený počet překročení imisní koncentrace (40 ug/m³) během roku je 1_x. Pokud tedy překročí místo tyto limity, **tak je na cestě k neudržitelnosti z hlediska kvality života.**

Pokud jsou překročeny obě hodnoty (např. stanice Brno – Svatoplukova), pak jde o značně alarmující údaj ovlivňující celé město.

2) Přítomnost zdrojů znečištění ovzduší podle kategorií REZZO (uvedeno v registru IRZ Cenia (geoportál.cenia.cz) nebo v registru zdrojů znečištění tamtéž) v okruhu 5 km od obce (počet zdrojů absolutně)

Přítomnost zdrojů znečištění ovzduší signalizuje jak je kvalita ovzduší v daném sídle podle povětrnostních podmínek ovlivněna i dálkovým zdrojem znečištění ovzduší, tedy který není v daném sídle, případně jej zásadně ovlivňuje. Jde o doplňující údaj zpřesňující popis místa.

a) Metodika pro malé obce

Jsou evidovány v mapě na Geoportálu CENIA, pokud jsou v okolí, včetně typu znečištění a množství, údaje kontinuálně sleduje pro jednotlivé zdroje ČIŽP a Krajský úřad příslušného kraje.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Stejně jako v předchozím případě, jen některé zdroje sleduje a eviduje i město – referát ŽP a někdy i KÚ odbor ŽP,

c) Metodika pro velká města

Stejně jako v předchozím, s tím, že si evidenci vede město samo a má přehledy největších znečišťovatelů, zdrojů a regulativů, včetně evidence plateb, atd.

Často je k dispozici na úrovni většího města vlastní informační systém města a záznam v databázi GIS se zdrojovými daty o znečištění a jeho zdrojích. Větší zdroje znečištění nebo významně znečištěná území jsou monitorována zejména krajskými úřady.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Smyslem tohoto hodnocení udržitelnosti prostředí je inventarizace stávajících známých zátěží prostředí, evidenci z dostupných zdrojů lze doplnit o poznatky nebo měření obce, či města na jakékoliv úrovni.

Pokud obec, či město nemá v okolí žádnou stávající zátěž, případně jsou tyto zátěže podchyceny a pracuje se na jejich omezení a eliminaci a je jich 0-5, pak je město či obec udržitelné/á.

Pro zátěže, které nejsou řešeny v okolí města, nebo je jich více než 5 platí, že město je na cestě k udržitelnosti, ale dosáhne jí v budoucnosti.

Pokud počet takových zátěží v okolí města dosáhne 20, pak je stav města z hlediska kvality a udržitelnosti života a rozvoje neudržitelný a je nutné tomu podřídit strategie města a intenzivně pracovat na omezení počtu zdrojů.

Je nutno uvažovat tak, že i přes značnou koncentraci zdrojů znečištění může být při dobrém odvětrání dopad emisí škodlivin na ovzduší realizován jinde – viz např. město Pardubice.

Znečištění radonem v daném místě (dle map a měření ČGS)

Znečištění území radonem v daném místě (dle map a měření ČGS) je jednou z charakteristik ovlivňujících zdraví obyvatel a kvalitu života, včetně doby dožití. Radon ovlivňuje život z mnoha hledisek a proto je jeho zvýšená koncentrace závažným limitem osídlení.

a) Metodika pro malé obce

Lze odečíst z mapy radonového rizika na stránkách ČGS, případně v detailní mapě lze nalézt i jednotlivá evidovaná měření (pokud údaj nebyl stažen z dostupných www ČGS).

<http://www.geology.cz/extranet/vav/geochemie-zp/radon>

Na stránkách ČGS je i aplikace map radonového rizika, tj. jak je radonové riziko lokalizováno do míst měření.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Lze odečíst z mapy radonového rizika na stránkách ČGS, případně v detailní mapě lze nalézt i jednotlivá evidovaná měření, měření ve městě je většinou více v rámci různých staveb, u míst s větší kontaminací obsahují informace i jednotlivé dokumentace EIA na stavby v registru CENIA.

c) Metodika pro velká města

Lze odečíst z mapy radonového rizika na stránkách ČGS, případně v detailní mapě lze nalézt i jednotlivá evidovaná měření, měření ve městě je většinou více v rámci různých staveb, u míst s větší kontaminací obsahují informace i jednotlivé dokumentace EIA na stavby obsažené v registru CENIA, města často vyhodnocují radonové nebezpečí v rámci ÚPD a ÚAP, případně mají města mapu radonového rizika nebo alespoň jednotlivých měření pro potřeby výstavby (zejména v rizikových oblastech).

Radon je jedním z plynů, který se uvolňuje z geologického podloží, a proto také velmi nepravidelně může ovlivňovat kvalitu života. Kvalita života je ovlivněna v lokalitách a sídlech současně se zvýšeným množstvím radonu v podloží (většinou jde o území charakteristických přeměněných nebo vyvěřelých hornin a jejich zlomů, např. Český Pluton. Radon se postupně uvolňuje jak do vody, tak do vzduchu a pokud se dostane lidské tělo k větší expozici radonem (zejména zevnitř), může dojít ke zvýšenému výskytu rakoviny a jiným negativním jevům.

*Z hlediska hodnocení hledáme u sídel zejména místa s vyššími hodnotami bodových měření, nebo přímo v zóně nejvyššího radonového rizika. **Obce mimo zónu nejvyššího nebo vyššího středního radonového rizika (viz mapa) a s měřeními potvrzenými nízkými hodnotami radonu v podloží jsou z hlediska kvality života udržitelné.***

Výskyt radonu velmi silně závisí na kvalitě a tvaru podloží a na kvalitě založení domů.

Radonový index pozemku	Objemová aktivita radonu v půdním vzduchu C_A (kBq.m ⁻³)		
nízký	$C_A < 30$	$C_A < 20$	$C_A < 10$
střední	$30 \leq C_A < 100$	$20 \leq C_A < 70$	$10 \leq C_A < 30$
vysoký	$C_A \geq 100$	$C_A \geq 70$	$C_A \geq 30$
	nízká	střední	vysoká
	Plynopropustnost zemin		

Tabulka ENV1-1 Tabulka pro stanovení radonového indexu pozemku podle objemové aktivity radonu v půdním vzduchu a plynopropustnosti zemin.

Zařazení do oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší v rámci ČR

Jedná se o standardní ukazatel kvality ovzduší v rámci ČR i jednotlivých krajů, který svědčí o kvalitě života v obci v předchozím období a o jejích tendencích. Ukazatel je významně ovlivněn průběhem zimního období (čím delší zima, tím větší rozsah oblastí se zhoršeným ovzduším), je proto vhodné tento údaj zajistit od roku 2000, aby řada vypovídala o případném kolísání, či pevném začlenění do oblastí zhoršené kvality ovzduší.

a) Metodika pro malé obce

Lze odečíst na portálu ČHMI podle přehledné mapy, případně provést dotaz na ČHMÚ.
<http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/qroc/gr08cz/kap243.html>

b) Metodika pro malá a středně velká města

Lze odečíst na portálu ČHMÚ a v ročenkách a je i bližší údaj po obcí v k.ú. a z hlediska rozsahu.

c) Metodika pro velká města

Lze odečíst na portálu ČHMÚ a města sama mají vlastní mapy pro zhoršenou kvalitu ovzduší uvnitř města v souvislosti s ÚPD a plánováním rozvoje.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů.

Oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší se rozumí území v rámci zóny nebo aglomerace, kde je překročena hodnota imisního limitu pro ochranu lidského zdraví u jedné nebo více znečišťujících látek (oxid siřičitý, suspendované částice PM10, oxid dusičitý, olovo, oxid uhelnatý a benzen). Platí i pro kadmium, arsen, nikl a benzo(a)pyren. Ozon není do celkového hodnocení zahrnut z důvodu jeho překročení v celé ČR, víceméně na většině území.

Z hlediska kvality života je v rámci tohoto indikátoru posuzováno, jestli je obec nebo město začleněno do oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší, a pokud ano, pak je –li tam zařazena nadpoloviční část sídla.

Pokud ano, pak jde o neudržitelný rozvoj z hlediska kvality ovzduší a života. U ostatních pak pokud jsou mimo oblast, pak jsou udržitelná, pokud jsou na okraji v oblasti OZKO, pak jsou na cestě k udržitelnosti.

ENV2 – Kvalita pitné vody v obci a jejích zdrojů u sídla

1) Kvalita pitné vody (dle stávajících dostupných rozborů z místních vodních zdrojů, vodovodu)

Kvalita pitné vody a čištění odpadních vod je jedním z rozhodujících faktorů pro kvalitní život občanů, limituje výskyt různých druhů nemocí, genetických poruch a umožňuje zdravý vývoj. Čištění odpadních vod přispívá k rozvoji přírody a krajiny a současně ochraňuje horizont podzemních vod před znečištěním.

K tématu vlastnosti pitné vody je možno shrnout z vyhlášky následující:

Vlastnosti pitné vody (Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 252/ 2004 Sb)

Pitná voda

- určuje sledovat některé chemické vlastnosti vod a vytyčuje mezní hodnoty ve vodě přítomných sloučenin. Některé z těchto sloučenin mohou působit škodlivě na lidský organismus, jiné způsobují potíže při využívání v domácnostech (praní, vaření) a konečně obsah některých látek indikuje přítomnost organického znečištění (fekálního). V následujícím textu jsou seřazeny látky, které mohou být přítomny v pitné vodě podle čísel ukazatelů uvedených ve jmenované vyhlášce s uvedením krátké charakteristiky hodnoty.

Dusičnany, NO₃

Dusičnany jsou v malém množství téměř vždy přítomny ve vodě, avšak při větším množství indikují bakteriologické znečištění. Vyhláška připouští v normálně používaných pitných vodách až 50 mg/l dusičnanů (doporučená hodnota pro kojence 15 mg/l).

Dusitany, NO₂

Dusitany se tvoří bakteriálním rozkladem organických látek, hlavně fekálního původu. Samy o sobě nejsou dusitany škodlivé, ale jsou to výrazné indikátory nebezpečného znečištění vody (obvykle čerstvého znehodnocení). Vyhláška připouští množství dusitanů v koncentraci do 0,5 mg/l.

Reakce vody, pH

Reakcí vody se rozumí koncentrace vodíkových iontů, přítomných ve zkoušené vodě a hodnota je označována jako pH. Hodnota pH = 7 je neutrální reakce, pod pH 7 je reakce vody kyselá a nad pH 7 je reakce alkalická.

V přirozených vodách kolísá hodnota pH v mezích 5 – 8. Vody z bystřin, které jsou velmi měkké, bývají kyselé, neboť je v nich málo solí, avšak dosti kyseliny uhličitě, která se tvoří činností mikroorganismů. Větší výkyvy hodnoty pH od neutrálního stavu naznačují zatížení vody různými nečistotami. Vyhláška doporučuje rozmezí pH 6,5 – 9,5.

Sírany, SO₄²⁻

Sírany sodné, draselné a hořečnaté působí v menším množství léčivě, avšak ve větších koncentracích vyvolávají průjmy. V zásadě však nejsou lidskému zdraví nebezpečné. Běžný obsah síranů bývá do 100 mg/l, u velmi tvrdých vod se připouští maximálně 250 mg/l.

Vápník a hořčík, Ca a Mg

Obsah vápníku a hořčíku ve formě jejich solí přítomných ve vodě určuje tzv. tvrdost vody.

Vyhláška doporučuje u pitné vody celkovou tvrdost 0,9 – 5,0 mmol.l⁻¹.

Uvádí se, že ani abnormálně tvrdé vody nezpůsobují zdravotní potíže, avšak jsou nevhodné pro vaření, mytí, praní. Podzemní vody bývají obvykle tvrdé na rozdíl od vod povrchových.

Podle tvrdosti bývají vody hodnoceny takto:

* vody velmi měkké	0 – 0,7 mmol.l ⁻¹ .
* vody měkké	0,7 – 1,5 mmol.l ⁻¹ .
* vody středně tvrdé	1,5 – 2,3 mmol.l ⁻¹ .
* vody dosti tvrdé	2,3 – 3,0 mmol.l ⁻¹ .
* vody tvrdé	3,0 – 4,5 mmol.l ⁻¹ .
* vody velmi tvrdé	4,5 – 9,0 mmol.l ⁻¹ .
* vody mimořádně tvrdé	nad 9,0 mmol.l ⁻¹ .

Železo, Fe

Železo se nachází v rozdílném množství v povrchových i podzemních vodách. Železo a většina železitých sloučenin sice nepůsobí zdravotní potíže, ale jeho výskyt je provázen chuťovými závadami a zbarvením vody. Z těchto důvodů jsou pro obsah železa ve vodě určené pro zásobování obyvatelstva 0,2 mg/l. Jako žádoucí koncentrace bývá udávána hodnota 0,1 mg/l. Obsah manganu Mn by měl být max. 0,05 mg/l.

Amonné ionty, NH₄

Amoniak (čpavek) se tvoří hnitím organických dusíkatých látek v půdě při nepřístupnosti kyslíku a dále obvykle reaguje s přítomnými látkami na amonné soli. Při pH vody vyšším než 8 se může vyskytovat jako volný čpavek. Za přítomnosti dostatku kyslíku vznikají dusičnany. Do pitné vody se amoniak může tedy dostávat z půdy, nebo prostřednictvím odpadních vod. I malé množství amonných iontů v pitné vodě indikuje fekální znečištění. Množství amonných iontů nesmí překročit hodnotu 0,5 mg/l.

Chloridy, Cl

Chloridy jsou téměř v každé vodě. Ze zdravotního hlediska jsou tyto vody nezávadné, pokud se dostávají do vody přirozeným způsobem. Je však nebezpečí, že chloridy se do vody dostaly prostřednictvím odpadních vod. Jsou tedy vždy považovány za indikátory fekálního znečištění a vyhláška proto jejich množství připouští maximálně 100 mg/l. Vyšší hodnoty lze připustit, pokud je prokázán jejich nezávadný původ (např. výluh geologického podloží).

Vodivost

Vodivost vody je obrácená hodnota jejího elektrického odporu, daného přítomností převážně anorganických solí. Hodnota slouží k rychlé orientaci při rozboru vody a k posouzení její mineralizace. Pokud je vodivost uváděna v μScm^{-1} lze po jejím vynásobení číslem 0,5 přibližně odhadnout množství rozpuštěných solí v mg/l.

Vápník, Ca

Vyhláška doporučuje jeho obsah 40 – 80 mg/l, ovlivňuje kvalitu a průtok pitné vody v síti i člověka.

Hořčík, Mg

Mezní hodnotou je max. 125 mg/l, minimální doporučená hodnota je 10 mg/l, požadovaný poměr mezi Mg a Ca by měl být 1 : 2.

Oxidovatelnost, $CHSK_{Mn}$

Oxidovatelnost neboli okysličitelnost vody je výrazným znakem znečištění vody organickými látkami. Množství organických látek ve vodě, schopných oxidace, se pak udává v mg kyslíku /l, které jsou při okysličování spotřebovány. Stanovení množství organických látek podle spotřeby kyslíku je sice pouze porovnávací hodnota (není zcela přesné), ale pro posuzování charakteru znečištění vody pro praxi vyhovuje. Ve vyhlášce je pro pitné vody hranice pro oxidovatelnost max. 3 mg kyslíku v litru.

Kyselinová neutralizační kapacita, $KNK_{4,5}$, HCO_3^-

Tato hodnota se dříve nazývala celkovou alkalitou. Vyhláška doporučuje pro pitnou vodu minimální hodnotu alkality 0,8 mmol/l. Velikost této hodnoty příznivě ovlivňuje chuť vody.

Fosfáty, P_2O_5 :

Fosfáty také patří mezi indikátory fekálního znečištění. V dřívější normě bylo uváděno maximálně přípustné množství v hodnotě 1 mg/l. Fosfor se do vody dostává buď přirozeným způsobem, nebo z půd, dnes nejčastěji z hnojení fosforečnými hnojivy a z odpadních vod (divoké vyvážení žump a septiků).

Mikrobiologie

Pro individuální zásobování je stanoveno nulové množství bakterií v pitné vodě, bakterie jsou výrazným signálem organického, nejčastěji fekálního znečištění, často i dálkovou kontaminací vody.

<i>Escherichia coli</i>	KTJ/100 ml	0
Koliformní bakterie	KTJ/100 ml	0
Počet kolonií při 22° C	KTJ/ml	500
Počet kolonií při 36° C	KTJ/ml	100

Kvalita pitné vody v obci dle hlavních parametrů				
Parametr kvality vody / rok	2008	2009	2010	Poznámka
Dusičnany, NO_3				
Dusitany, NO_2				
Reakce vody, pH				
Sírany, SO_4^{2-}				
Vápník a hořčík, Ca a Mg				
Železo, Fe				
Amonné ionty, NH_4				
Chloridy, Cl^-				
Vodivost				
Vápník, Ca				
Hořčík, Mg				
Oxidovatelnost, $CHSK_{Mn}$				
Kyselinová neutralizační kapacita, $KNK_{4,5}$; HCO_3^-				
Fosfáty, P_2O_5 :				
<i>Escherichia coli</i> KTJ/100 ml				
Koliformní bakterie KTJ/100 ml				

Tabulka ENV 2-1 Tabulka pro záznamy kvality pitné vody ve vodovodu

a) Metodika pro malé obce

Kvalita pitné vody je sledována VaK a obec by údaje měla mít, podobně je tomu s pitnou vodou z domovních studní, většinou má za obec základní údaje starosta, případně jsou evidovány na Geofondu nebo na příslušné HES k danému místu, někdy bývají údaje o vodě a kvalitě součástí dokumentace EIA na příslušnou stavbu v dané obci.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Stejně jako v předchozím případě, až na to, že většina měst má svého správce VaK a další infrastruktury uvnitř města, včetně vodovodů, údaje o čištění a odběru vody za občany a průmysl je proto možné dostat odděleně a relativně přesně podle poplatků.

c) Metodika pro velká města

Údaj je relativně přesný, Údaje o odběru pitné vody atp. jsou známy a lze je oddělit často i podle typu zástavby.

Údaje o kvalitě vody jsou pro větší města k dispozici kontinuálně v rámci celorepublikového měření kvality života (zveřejněno většinou na stránkách SZÚ).

Kvalita pitné vody velmi intenzivně ovlivňuje zdraví a život člověka, protože jde o zásadní a stále potřebnou surovinu. Pokud je kvalita pitné vody v kterémkoliv ze sledovaných parametrů dlouhodobě překročena, je sídlo z tohoto pohledu neudržitelné. Pokud se některý z parametrů normy pro pitnou vodu u zdroje v sídle blíží hraničním hodnotám, pak je udržitelnost sídla významně narušena, a to v závažnosti podle toho, jaký parametr je zvýšen.

2) Procenta čištění odpadních vod z obce/města (% procenta absolutně)

a) Metodika pro malé obce

Procenta přečištěné odpadní vody, případně procenta čistění (kvalitu vody po přečištění) má dispozici VaK nebo správce ČOV (často obec sama pečuje o ČOV a měří kvalitu vody, někdy je nutno požádat o vyjádření VaK). Někdy má pravidelné údaje k dispozici ČIŽP, a to zejména u větších nebo současně průmyslových čističek. Údaje mohou být součástí připravované ÚPD a nebo ÚAP a být precizně zpracovány.

Pokud ČOV ani měření nejsou, je = čistění % (0% napojených obyvatel na ČOV). Nikdy nelze docílit plného čistění OV.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Stejně jako v předchozím, s tím rozdílem, že záznam by měl být i v krajském generelu vodovodů a kanalizací a % čistění odpadních vod a napojených domácností by měl vědět RŽP MÚ.

Je nutné konfrontovat tyto údaje (VaK nebo jiného správce) s údaji ČIŽP a také s údaji na www, zejména z hlediska počtu obyvatel a domů (ČSU) a také oddělených částí města. Nikdy nelze docílit plného čistění OV z celého sídla a jeho částí.

c) Metodika pro velká města

Větší město by mělo mít jak GIS, tak vlastní studii a výpočet = čistění vody z kanalizační sítě a také zpracované prognózy, zejména by měla být na odd. vodního hospodářství dostupná studie čištění odpadních vod, případně prognóza potřeb, případně by totéž měl mít příslušný pověřený VaK, či jiná firma hospodařící s vodou. V případě, že jsou

dostupné údaje za aglomeraci, tak je nutné s odpovědnými osobami oddělit od údaje data za město a jeho části. % čištění nelze uvést za více nebo méně než kompletní sídelní jednotku.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např.

V obci Horní Újezd kanalizace není napojena na ČOV. Likvidace je řešena trativody do polí a příkopů v okolí obce – neudržitelný postup

Ve městě je 89 % obyvatel napojeno na kanalizaci a ČOV a účinnost čištění je 92 %. **Likvidace odpadních vod ze sídla s účinností nad 75% a výše a u 80% obyvatel a více je již udržitelná, ostatní jsou na cestě k udržitelnosti, pokud nemají kanalizaci, pak jsou neudržitelné sídlo.**

Kvalita zdrojů podzemní vody v obci (pokud jsou využity)

a) Metodika pro malé obce

Jako v předchozím, pokud neexistují měření od občanů, evidence HS ani u starosty obce, pak nezbyvá než se podívat do evidence ČIŽP a do evidence ČGS – Geofond. Pokud nejsou údaje, je nutno vybrat spádovou studnu společně s hydrogeologem a začít dělat odběr.

V obci je směrný údaj o kvalitě vody a samozřejmě podle vyhlášky MZd o pitné vodě, kterou reprezentuje následující tabulka, která by měla být závazná k naplnění zejména pro obce, které nemají vodovod.

Kvalita pitné vody v obci dle hlavních parametrů – podzemní voda				
Parametr kvality vody / rok	2008	2009	2010	Poznámka
Dusičnany, NO ₃				
Dusitany, NO ₂				
Reakce vody , pH				
Sírany, SO ₄ ²⁻				
Vápník a hořčík, Ca a Mg				
Železo, Fe				
Amonné ionty, NH ₄				
Chloridy, Cl ⁻				
Vodivost				
Vápník, Ca				
Hořčík, Mg				
Oxidovatelnost, CHSK _{Mn}				
Kyselinová neutralizační kapacita, KNK _{4,5} ⁻ , HCO ₃ ⁻				
Fosfáty , P ₂ O ₅ :				
Escherichia coli KTJ/100 ml				
Koliformní bakterie KTJ/100 ml				

Tabulka ENV 2-2 Kvalita pitné vody v obci XXXX dle hlavních parametrů

b) Metodika pro malá a středně velká města

Město má většinou měřenu kvalitu vody ve vybraných studních pro účely hasičů a CO pravidelně a úřad eviduje údaje z taktických důvodů i dlouhodobě, kvůli náhradním zdrojům vody ve městě. Kvalita vody je často měřena z důvodu nouzového využití studní.

Údaje má samozřejmě i HES a ČIŽP a evidence Geofondu.

c) Metodika pro velká města

Platí to co v předchozím – jen podrobnější, často jsou k dispozici relativně dobré mapy kontaminace a případně i modely proudění podzemních vod, zejména u lázní a lázeňských zdrojů vod, nebo uvnitř CHOPAV.

Hodnocení

Pokud je v obci vodovod, pak hodnoty znečištění podzemní vody mohou přesahovat některé kvalitativní ukazatele dle normy, protože půjde o využití zejména jako zdroje užitkové vody, na druhou stranu, parametry a kvality vody ve směrné studni by se v obci měly také zlepšovat, pokud jde uvnitř sídla (zejména menšího) o cestu k udržitelnosti!

ENV3 – Pohoda prostředí sídla

1) Produkce a složení komunálního odpadu na hlavu (t/osoba)

Vzhledem k tomu, že existují celorepubliková sledování průměrného množství odpadu na osobu a domácnost, tak lze z údajů získaných o množství a druzích odpadu usuzovat, jakým způsobem probíhá v daném místě zneškodnění odpadů a také jak úspěšně je řešen problém svozu tříděného odpadu a zneškodnění dalších složek odpadů. Jedná se o přehled o spotřebě obyvatel v relaci s tím, jak důsledně odpady zneškodňují. Zde se projevují inovace, logisticky dobrá řešení a také podcenění situace, výstupní údaj napoví mnoho o organizaci a kvalitě života v sídle jako takovém.

(údaj přepočtený v t na osobu je nutno získat alespoň od roku 2005, pokud je dostupný)

a) Metodika pro malé obce

Produkci ve většině případů sdělí starosta, případně lze dohledat na OÚ (OŽP/RŽP, podle struktury) z faktur za odvoz odpadu z obce/města, zásadní je přepočet na hlavu obyvatele ze statistiky příslušného roku a je podle tabulek počtu obyvatel. Čísla je nutno dopočítat alespoň 5 let dozadu, aby byly vidět trendy vývoje odpadového hospodaření.

Složení komunálního odpadu obecně bude podle republikového vzorce pro obytnou zástavbu a příslušnou obci/město, v některých je nutná konzultace s OŽP města, krajského úřadu nebo odborníkem. Je nutno mít údaje očištěné od produkce v průmyslu, živnostech a zemědělství!

b) Metodika pro malá a středně velká města

Podobně jako v předchozím, jen že o produkci odpadů ví příslušný odbor ŽP (pracovník OH) a tajemník, a velmi pravděpodobně znají i údaj na hlavu, který je nutno přepočítat (vždy a v případě nesouladu pak znovu s nimi konzultovat). Složení odpadu vědí jen málokdy, pravděpodobně jen odhadem nebo z množství vytríděného odpadu (faktury za odvoz a výkazy EKOKOMu a podobných společností podporujících sběr druhotných surovin, případně i podle odpadu a nákladů na sběrný dvůr, pokud je k dispozici).

Tun na hlavu = celkem tun v daném roce / počet obyvatel v daném roce

	2005	2006	2007	2008	2009
tun celkem/rok				866	
tun /na hlavu				0,183	

Tabulka ENV 3-1 Množství komunálního odpadu obce XXXX

	2005	2006	2007	2008	2009
tříděný odpad				587,913	
netříděný odpad				278,087	

Tabulka ENV 3-2 Složení komunálního odpadu obce XXXX

Druh odpadu	Kg/rok
Plasty	9,62
Obaly znečištěné nebezpečnými látkami	0,03
Pneumatiky	3,59
Asfaltové směsi	0,38
Shrabky z česlí	10,14
Kaly z čištění kom. odpadních vod	70,94
Papír a lepenka	13,10
Sklo	11,26
Barvy, lepidla	0,53
Vyřazená elektrická a elektronická zařízení	0,35
Jiný biologicky nerozložitelný odpad	1,01
Objemný odpad	3,28

Tabulka ENV 3-3 Složení komunálního odpadu obce XXXX v roce 20YY

c) Metodika pro velká města

Na referátu ŽP vědí relativně přesně produkci odpadu na hlavu i na podniky ve městě, mají většinou k dispozici generel odpadů, současně vědí i odhad složení komunálního odpadu v procentech, výpočty jsou na odboru odpadů města.

Výpočet je nutno opakovat a přepočítat na aktuální počet obyvatel města v daném roce a v tunách na osobu a čísla ověřit, lze zajistit údaje několik let dozadu.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

V rámci hodnocení tohoto ukazatele je vždy rozhodující poměr tříděných odpadů na hlavu a odpadů sbíraných jako takových, tedy cca jaký je podíl tříděných odpadů. Jako tajenka zůstává, kde mizí různé druhy odpadu, které nejsou dotříděny, ale to je právě na iniciativě a stimulaci obce, aby občané dokázali přesvědčit, aby třídili.

Celková výtěžnost tříděného odpadu je průměrně cca 53 kg na osobu, skutečná výtěžnost z odděleného sběru odpadu v rámci ČR (kontejnery, pytle, školní sběry, atp.) je k 36 kg/os./rok, samozřejmě některé kraje dosahují třídění až 45 kg/os/rok.

Zásadním číslem pro jakoukoliv obec je tedy množství vytríděného odpadu z celku a v relaci k číslům roku 2008 je obec s odpovídajícím systémem třídění a sběru odpadu ta, kde je sbíráno více než 36 kg/os. A výborný, účinný systém je tam, kde je sbíráno více jak 45 kg/os. tříděného odpadu z běžných sběrů.

Výše uvedená obec třídí na 23,3 % z běžných sběrů, a proto patří mezi podprůměr v rámci ČR a má co dohánět, aby významně přispívala k udržitelnosti. Je pouze na cestě k udržitelnosti.

2) Koeficient ekologické stability KES/velikost k.ú. (číslo uvedené v registru ČSÚ nebo dopočtené pro příslušný katastr z tabulkových údajů pro obec, v nouzi lze žádat od ČSÚ za pět let dozadu), koeficient byl přesunut do kategorie údajů dostupných obcím!

Jde o základní ukazatel ekologické stability v obci a na jejím k.ú. Jde o podíl ekologicky významných ploch (lesy, pastviny, mokřady, rybníky, sady, louky, atd.) ku plochám nízké ekologické stability (zastavěná plocha, orná půda, chmelnice, vinice a sady s černým úhorem, atp.).

a) Metodika pro malé obce

Odečíst z neveřejné části statistiky ČSÚ, případně dopočítat z čísel z ročenky/ročenek, Krajských dat, atp.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Odečíst z ČSÚ anebo jako předchozí, je nutno zařídit aktuální dopočty plochy katastrálního území a jednotlivých ploch v databázi o městě.

c) Metodika pro velká města

Odečíst z ČSÚ, dobře vedená města mají v GIS i registr ploch a po čtvrtích i zástavbu a procenta ploch zástavby, z toho se dá relativně přesně vypočítat KES města. Číslo by mělo v letech kolísat jen minimálně.

Koeficient ekologické stability: 1,85 – slušný údaj svědčící o dobrém poměru ekologicky stabilních a jiných ploch v okolí sídla.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Hodnoty 0,9 – 1,9 svědčí o území hospodářském, ale relativně zachovalém, KES nad 2,0 je relativně zchovalé a ekologicky stabilní, případně lze stabilitu rychle obnovit.

Pokud se tedy obec nachází jako výše uvedený údaj v pásmu blíže k hodnotě KES 2,0, tak lze konstatovat, že krajina v okolí je relativně vyvážená, kostra ekologické stability krajiny je na lokální úrovni i na zčásti na regionální úrovni zchovalá a návaznosti jednotlivých systémů ekologické stability jsou zachovány, nebo je lze bez problémů obnovit, stejně jako vazby jednotlivých krajinných prvků mimo obec.

Obce s KES nižším než 0,9 se nacházejí v neutěšeném krajinném prostoru, který je hodnocen jako člověkem zcela pozměněný a kde jednotlivé vazby v krajině přestávají fungovat i na místní úrovni a nelze je jednoduchým způsobem obnovit.

Obce v krajině s KES vyšším než 2.0 jsou již prakticky v krajině blížící se zchovalé, polopřírodní, až přírodní a hodnota kostry ekologické stability je vysoká.

3) Počty havárií na životním prostředí a starých ekologických zátěží v území

Zdroj dat: Jde o data o tom, zda je již nějaká stará zátěž nebo havárie v okruhu města do 5 km od centra města. Stáří zátěže není podstatné, rozhodující je její existence a případná nutná investice do odstranění, která zatěžuje kvalitu života obyvatel v okolí města.

Nejdostupnější jsou Data o starých zátěžích z evidence na geoportálu Cenia – viz příklad http://geoportal.cenia.cz/mapsphere/Map.aspx?WIDTH=560&BBOX=-646643;-1047071;-636643;-1039928&M_Servers=geoportal.cenia.cz|geoportal.cenia.cz|geoportal.cenia.cz&M_Site=cenia&HEIGHT=400&M_Services=cenia_sprava_csulcenia_sez|cenia_b_auto_sde

A dále je možné některé údaje verifikovat na portálu Národní databáze brownfieldů na stránkách CzechInvestu <http://www.brownfieldy.cz/>.

Obecně se údaje nacházejí na adrese www.geoportal.cenia.cz v kapitole tematické úlohy, subkapitola životní prostředí, podkapitola ochrana životního prostředí, odstavec Staré ekologické zátěže – na mapě vymezíme sektor zkoumání a přes i v kroužku lze získat i údaj přímo o jednotlivé zátěži. Případně jako doplňkové lze zkoumat v podkapitole subkapitolu Česká inspekce životního prostředí, odstavec Škody na vodách a pokuty ČIŽP. V těchto dvou mapových podkladech lze nalézt lokalizaci a také základní popis zátěže, či havárie zatěžující prostředí.

a) Metodika pro malé obce

Lze odečíst z mapy na Geoportálu Cenia (pokud údaje o znečištění nezmizely) a také získat od ČIŽP pro dané území na vyžádání, lze požádat ČGS, případně CENIA o nahlédnutí do registru, pokud je zrovna nyní tato část neověřitelná.

Počet havárií na ŽP: 0

Staré ekologické zátěže: 1 – Podhájí. Nachází se sice na katastrálním území obce Čermná, nikoli obce Hostinné, ale přesto relativně blízko.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Stejně jako předchozí, lze odečíst z mapy na Geoportálu Cenia a také získat od ČIŽP pro dané území, některé sami evidují a řeší.

c) Metodika pro velká města

Jako předchozí, většinu starých zátěží ovšem evidují, řeší a sanují jako daný MÚ a řeší je i v rámci ÚAP. Přímé údaje o zátěži má většinou RŽP města a zároveň i ČGS, pokud je zátěž větší (někdy je i dalších registrech – REACH a další).

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Obec, která nemá staré zátěže je velmi ojedinělá, udržitelná a její prostředí má velmi dobrý základ pro rozvoj turistiky i jiných činností spojených s rekreací a dobrým životním stylem.

Obce a města s několika řešenými nebo konzervovanými starými zátěžemi jsou v průměru ČR, protože výrobě se nevyhnula prakticky žádná obec, otázkou bylo rozjet sanace včas. **Města s větším počtem starých zátěží, z nichž je více jak jedna neřešena mají závažný problém s kvalitou prostředí a je nutno jej ihned řešit. Kvalita života v takovém místě klesá i bez výrazných příznaků přímé devastace.**

4) Počty pokut a havárií na 100 občanů města/obce v daném roce

a) Metodika pro malé obce

Odečíst ze statistiky Geoportálu Cenia (pokud údaje o znečištění nezmizely), někdy údaj má i starosta. Údaj je vztažen jen k počtu obyvatel, pokuty – jde o absolutní počet na 100 obyvatel bez ohledu na velikost pokuty.

b) Metodika pro malá a středně velká města

Má k dispozici odbor ŽP města, lze odečíst nebo získat ze statistiky Geoportálu Cenia (pokud údaje o znečištění nezmizely) a současně si je i vyžádat na ČIŽP – příslušný inspektorát.

c) Metodika pro velká města

Stejně co předchozí, jen vše eviduje město samo a údaje lze získat hlavně z příslušného odboru, je nutné je verifikovat na ČIŽP.

Ve městě, sídle, kde počet havárií a pokut na 100 občanů vyšší než 0,001 nelze nadále hovořit o udržitelném rozvoji.

5) Zásobení obce energiemi – zdroji

(% příslušného hlavního zdroje energie v sídle jako celku v daném roce – elektřina, pevná paliva, plyn, pára, kapalná paliva, propan butan, sluneční energie, zbytkové teplo, geotermální vytápění, centrální vytápění, atp. – např. 55% plyn, 40% pevná paliva, 5% elektřina)

Údaj získáváme zejména pro to, aby bylo jasné jakým způsobem je obec vytápěna a jaký by byl možný příspěvek CO₂ ke klimatické změně z lokálního vytápění.

a) Metodika pro malé obce

Starosta je schopen učinit odhad (většinou jde o odborný odhad, často starosta odhadne i skutečná procenta využití energií – plyn/pevná paliva) podle procent zavedení plynu do domů - domácností, či jiné energie, většinou ví o zavedených OZE. Údaj o množství napojených je někdy obsažen v ÚAP příslušné nadřazené obce.

Obec Horní Újezd má z cca 76% zaveden do domácností plyn, ale v současnosti jsou vzhledem k ceně opět využívána pevná paliva, protože jsou cenově dostupná, bez ohledu na zhoršení komfortu pobytu a kvality ovzduší v topném období. Obec proto nemíří do sféry udržitelného rozvoje. Nejsou zde ani nikde instalovány alternativní zdroje energie pro místní nebo regionální potřebu.

b) Metodika pro malá a středně velká města

MÚ sídla většinou sdílí údaje o odběru paliv a energií s poskytovateli a to i podle zástavby a období. Údaje jsou většinou součástí ÚPD. Některá města mají generel zásobování energií a zároveň i pracují s dodavateli a mají k dispozici komplexnější údaje, lze využít i údaje převzaté z GIS modelů města.

Rozdělení spotřeby energií v Hostinném:

PLYNOFIKACE 95%

ELEKTRICKÁ ENERGIE: dostatečný distribuční primární rozvodný systém 35kw – linky s napájecími body v Poříčí u Trutnova a Vrchlabí (vlastní napájecí bod mají KRPA01) – celkem 23 transformačních stanic

ZASOBOVÁNÍ TEPEM: možná dálková dodávka tepla ze soustavy CZT, jejímž zdrojem tepla je výtopna závodu KRPA01 s kogenerační jednotkou! (%)

Ohřev užitkové vody se u objektů vytápěných z kotelen domovních, sídlištních či průmyslových provádí v zásobníkových ohřívacích připojených na zdroj tepla ústředního vytápění a v zásobníkových ohřívacích kombinovaných

Obnovitelné zdroje energie nejsou ve městě a okolí instalovány.

c) Metodika pro velká města

Stejně jako předchozí, údaje má většinou MÚ a často i precizně rozepsané, protože jsou předmětem rozvojových strategií a dalších koncepčních materiálů a jsou součástí textu ÚPD města, případně jeho částí. Lze je přesně dopočítat.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Celkem přirozeně vyhrávají elektricky vytápěné domácnosti, případně vytápění odpadním teplem. Smyslem je vědět i procenta vytápění nebo výroby obnovitelných zdrojů energie v obci.

Kvalita ovzduší v obcích i městech ČR a s tím i zdraví obyvatel a kvalita života jsou zásadně ovlivňovány zejména při vytápění nekvalitními pevnými palivy v domácích topeništích. Vytápění nekvalitními palivy v domácích topeništích a současně i nízký nebo žádný podíl obnovitelných zdrojů energie jsou cestou k neudržitelnému rozvoji.

Jako zásadní je tedy procento domácností vytápěných jinak než pevnými palivy v lokálních topeništích (odpadní pára, elektřina, centrální výtopny na plyn, plyn, atp.) a zároveň podíl obnovitelných zdrojů energie. **Pokud je podíl jiných zdrojů tepla než spalováním pevných paliv větší než 60 % tak obec nebo město významně přispívá k udržitelnosti a kvalita života postupně stoupá.**

Výše uvedené město Hostinné tedy spadá již do kategorie měst s udržitelným způsobem vytápění, na rozdíl od Horního Újezdu, kde ekonomická situace pilířů udržitelnosti vychýlila stav k neudržitelnému rozvoji.

ECO1 - Hodnocení finanční stability a schopnosti realizovat budoucí investice (ukazatel finančního zdraví)

Ukazatel finančního zdraví lze sledovat prostřednictvím veřejně dostupných dat (zejména systém ARIS, jehož zřizovatelem je Ministerstvo financí: <http://www.info.mfcr.cz/aris/>). Pomocí jednoduchých výpočtů z dat pocházejících z konečných finančních výkazů za příslušný kalendářní rok vyjadřuje ukazatel vývoj finanční situace města z hlediska minulosti, tj. 4 – 5 let (databáze ARIS shromažďuje finanční výkazy měst od roku 2001). Tento přístup nabízí srovnání hospodářských výsledků města v uplynulých letech a naznačuje trendy jeho vývoje do budoucna, což usnadňuje finanční plánování budoucího vývoje (prognóza).

Veškerá potřebná data jsou dostupná v databázi ARIS². Nejprve se na základě příslušnosti ke kraji a výběru z obcí příslušných ke konkrétní ORP vybere příslušný územně samosprávný celek (lze zvolit i jednodušší cestu, nejlépe zadáním IČ). Uživatelské rozhraní pro volbu ÚSC je k dispozici zde: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/index.pl>.

Protože se ukazatel sleduje v čase, pro jeden výpočet použijeme hodnoty z jednoho kalendářního roku. Po vybrání konkrétní obce či města (tj. ÚSC) máme na výběr jednotlivé roky a pro každý z nich i 4 typy výkazů. Pro získání potřebných dat potřebujeme první dva z nich:

- Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC – tento výkaz nabízí v ARIS 4 části k zobrazení (Příjmy, Výdaje, Pevné části, Dotace). Zařazení položek, které jsou potřebné k jednotlivým výpočtům, je konkrétně vysvětleno níže v tabulce.
- Rozvaha (bilance).

Struktura databáze ARISweb (menu Prezentace údajů ÚSC) podle dat využívaných indikátory (jsou ve sloupci Název položky):

Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC (podle let)		
Část	Skupina položek	Název položky
Pevné části	III. Financování	Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků
	IV. Rekapitulace příjmů, výdajů, financování a jejich konsolidace	Třída 1 - Daňové příjmy
		Třída 2 - Nedaňové příjmy
		Třída 3 - Kapitálové příjmy
		Třída 4 - Přijaté transfery
		Třída 5 - Běžné výdaje
		Třída 6 - Kapitálové výdaje
		Výdaje celkem
		Konsolidace příjmů
		Konsolidace výdajů

² Stav k 30. říjnu 2010.

Příjmy	<i>I. Rozpočtové příjmy</i>	<i>Položky 42xx (může být obsažena vícekrát nebo vůbec)</i>
Výdaje	<i>II. Rozpočtové výdaje</i>	<i>Položky 5141 (může být obsažena vícekrát nebo vůbec)</i>
		<i>Položky 5178 (může být obsažena vícekrát nebo vůbec)</i>
		<i>Položky 6143 (může být obsažena vícekrát nebo vůbec)</i>
Výkaz Rozvaha (bilance)		
Rozvaha	<i>B. Oběžná aktiva</i>	<i>Dlužné cenné papíry k obchodování (Účet 253)</i>
		<i>Základní běžný účet (Účet 231)</i>
		<i>Běžné účty peněžních fondů (Účet 236)</i>

Tabulka E 1-1 Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC (podle let)

Aby bylo možné nějak souhrnně zhodnotit hospodaření města, byly pro zjednodušené vytvořeny 3 kategorie udržitelnosti (A, B, C). Na základě dosavadních zkušeností s hospodařením měst (a jeho jednotlivých velikostních kategorií) byly ke každému z dílčích výpočtů přiřazeny hodnoty, které lze považovat za optimální (A), únosné (B) a dlouhodobě zcela neudržitelné (C). Každý z dílčích výpočtů má přiřazenu svoji váhu v procentech podle toho, nakolik je jeho výsledek podstatný pro celkové vyhodnocení hospodaření města v jednotlivém roce.

Souhrnná kategorie se přiřadí podle převažujících hodnot (se zohledněním jejich vah). Finální výsledek pak lze interpretovat následovně:

A Územní jednotka má optimální finanční stabilitu a vysokou schopnost realizovat do budoucna své investice.

B Územní jednotka je uspokojivě finančně stabilní a udržitelná za předpokladu zachování alespoň stávajících hodnot rozšiřujících indikátorů.

C Územní jednotka je finančně nestabilní, do budoucna velmi riziková a s ohroženou schopností realizovat své investice. Neodpovídá kritériím ekonomické udržitelnosti.

Konkrétní souhrn výpočtů, intervaly hodnot, které odpovídají jednotlivým kategoriím, a procentuálně vyjádřenou váhu jednotlivých výsledků znázorňuje následující tabulka:

Typ ÚSC	Specifikace	Indikátor	Požadované hodnoty	Hodnocení	Váha
Malá sídla venkovského charakteru	Provozní výsledek hospodaření	Běžné příjmy - běžné výdaje	> 0	A	0,1
			≤ 0	C	
	Poměr přebytku běžného rozpočtu	Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (%)	≥ 10	A	0,2
			0 - 10	B	
			≤ 0	C	
	Krytí dluhové služby	Podíl průměru běžného rozpočtu a splátek ze závazků	> 1,3	A	0,3
			1 - 1,3	B	
			≤ 1	C	
	Peněžní rezervy	Souhrn likvidních aktiv / průměrný přebytek běžného rozpočtu	≥ 1	A	0,4
			interval (0, 1)	B	
			≤ 0	C	
	Malá a středně velká města	Provozní výsledek hospodaření	Běžné příjmy - běžné výdaje	> 0	A
≤ 0				C	
Poměr přebytku běžného rozpočtu		Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (%)	≥ 10	A	0,2
			0 - 10	B	
			≤ 0	C	
Kapacita samofinancování		Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu a kapitálových příjmů na kapitálových výdajích	≥ 1,2	A	0,1
			1 - 1,2	B	
			< 1	C	
Krytí dluhové služby		Podíl průměru běžného rozpočtu a splátek ze závazků	> 1,2	A	0,3
			1 - 1,2	B	
			≤ 1	C	
Peněžní rezervy		Souhrn likvidních aktiv / průměrný přebytek běžného rozpočtu	≥ 1	A	0,3
	interval (0, 1)		B		
	≤ 0		C		
Velká sídla (velká města)	Provozní výsledek hospodaření	Běžné příjmy - běžné výdaje	> 0	A	0,1
			≤ 0	C	
	Poměr přebytku běžného rozpočtu	Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech (%)	≥ 10	A	0,2
			0 - 10	B	
			≤ 0	C	
	Kapacita samofinancování	Podíl průměru přebytku běžného rozpočtu a kapitálových příjmů na kapitálových výdajích	≥ 1,3	A	0,1
			1 - 1,3	B	
< 1			C		

	Krytí dluhové služby	Podíl průměru běžného rozpočtu a splátek ze závazků	> 1,2	A	0,25
			1 - 1,2	B	
			≤ 1	C	
	Peněžní rezervy	Souhrn likvidních aktiv / průměrný přebytek běžného rozpočtu	≥ 1	A	0,25
			Interval (0, 1)	B	
			≤ 0	C	
	Ukazatel investiční aktivity	Podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích (%)	≥ 10	A	0,1
			0 - 10	B	
			≤ 0	C	

A... A > 80 %, B < 20 %, C = 0

B... A < 80 %, B > 20 %, C < 30 %

C... C ≥ 30 %

Pozn.: Navrhované hodnoty a váhy jednotlivých kritérií na celkovém hodnocení je třeba verifikovat na případových studiích.

Tabulka E 1-2 Typy USC

Vysvětlivky k hodnocení:

Pokud považujeme finanční stabilitu za optimální (kategorie A), musí tato kategorie převažovat u většiny hodnot, resp. u všech podstatných. Naopak do této kategorie nelze zařadit územní jednotku, která by – byť jen v méně významném kritériu – měla výsledek odpovídající neudržitelné skupině (tj. C).

Pokud je podíl neuspokojivého hodnocení (tj. C) větší než cca třetinový, je považováno celkové hospodaření obce (resp. města, územního celku) za neuspokojivé, tudíž není podstatné zastoupení neboli podíl zbývajících hodnocení (tj. A a B).

Kategorie B potom odpovídá průměru mezi těmito hraničními kategoriemi.

Toto hodnocení se provádí na základě údajů jednoho kalendářního roku a může se v čase měnit, přičemž není vyloučeno, že během sledovaného intervalu 4 - 5 může územní jednotka dosáhnout v jednotlivých letech všech tří kategorií.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Na základě kritérií indikátoru byla obec zařazena do kategorie „B“

Vzhledem k počtu obyvatel (4.747) použijeme propočtení pro malá a středně velká města.

Provozní výsledek hospodaření za poslední 3 roky

Vzorový výpočet byl prováděn pro rok 2008 (tj. všechna data použitá ve výpočtu pocházejí z výkazu a rozvahy roku 2008).

$$\text{Přebytek běžného rozpočtu} = (\text{Třída 1 Daňové příjmy} + \text{Třída 2 Nedaňové příjmy} + \text{Třída 4 Přijaté transfery}) - (\text{Konsolidace příjmů} + \text{Položka 42xx Investiční dotace} + \text{Třída 5 Běžné výdaje} - \text{Konsolidace výdajů}) + (\text{Položka 5141 Placené úroky z úvěrů} + \text{5178 Splátky leasingu} + \text{6143 Investiční úroky})$$

Přebytek běžného rozpočtu za rok 2008 = $(44\,573,09 + 2\,417,58 + 38\,983,19) - (10\,810,47 + 2\,480,48 + 5\,622,18 + 53\,862,42 - 10\,810,47) = 85\,973,86 - 61\,965,08 = 24\,008,78$ (v tis. Kč) (nahrad'te vlastním výpočtem)

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Přebytek běžného rozpočtu	2007	2008	2009
		24 008,78	

Hodnota ukazatele v roce:

- 2007 je ..., proto výsledek odpovídá dílčí hodnotě „...“ s 10% vahou.
- 2008 je kladná, proto výsledek odpovídá dílčí hodnotě „A“ s 10% vahou.
- 2009 je ..., proto výsledek odpovídá dílčí hodnotě „...“ s 10% vahou.

Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech

Ukazatel = $\frac{\text{Přebytek běžného rozpočtu}}{(\text{Třída 1 Daňové příjmy} + \text{Třída 2 Nedaňové příjmy} + \text{Třída 4 Přijaté transfery} - \text{Konsolidace příjmů})}$

Ukazatel 2008 = $\frac{24\,008,78}{(44\,573,09 + 2\,417,58 + 38\,983,19 - 10\,810,47)} = \frac{24\,008,78}{75\,163,39} = 0,32$ (nahrad'te vlastním výpočtem)

Přebytek běžného rozpočtu / běžné příjmy	2007	2008	2009
		32 %	

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Výsledná hodnota ukazatele za rok:

- 2007 je větší/menší než „...“ a odpovídá dílčí hodnotě „...“ s ... % vahou.
- 2008 je větší než 10 % a odpovídá dílčí hodnotě „A“ s 20 % vahou.
- 2009 je větší/menší než „...“ a odpovídá dílčí hodnotě „...“ s 20 % vahou.

Krytí dluhové služby

Ukazatel krytí dluhové služby =

$\frac{\text{Přebytek běžného rozpočtu}}{(\text{Položka 5141 Placené úroky z úvěrů} + \text{5178 Splátky leasingu} + \text{6143 Investiční úroky} + \text{Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků}^3)}$

³ Tato hodnota je ve výkazech (včetně ARISweb) uváděna se záporným znaménkem, proto je třeba ji do součtu dosadit po vynásobení * (-1).

Ukazatel krytí dluhové služby = $24\ 008,78 / (839,91 + (-3\ 301,91) * (-1)) = 24\ 008,78 / 4141,82 = 5,8$ (nahrad'te vlastním výpočtem)

Ukazatel dluhové služby	2007	2008	2009
		5,8	

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Ukazatel krytí dluhové služby byl v roce 2008 > 1 a odpovídá dílčí hodnotě „A“ s 30% vahou.

V roce 2007 / v roce 2008 / v roce 2009 / v roce XXXX

Kapacita samofinancování

- podíl hrubých provozních výsledků, tj. přebytku běžného rozpočtu, a kapitálových příjmů na kapitálových výdajích.

Kapacita samofinancování = Přebytek běžného rozpočtu + Třída 3 Kapitálové příjmy / Třída 6 Kapitálové výdaje

Ukazatel 2008 = $(24\ 008,78 + 2\ 472,42) / 44\ 489,65 = 0,6$

Kapacita samofinancování	2007	2008	2009
		0,6	

Výsledná hodnota ukazatele za rok:

- 2007 je menší než 1 a odpovídá dílčí hodnotě „...“ s 10 % vahou.
- 2008 je menší než 1 a odpovídá dílčí hodnotě „C“ s 10 % vahou.
- 2009 je menší než 1 a odpovídá dílčí hodnotě „...“ s 10 % vahou.

Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu

Peněžní rezervy = Účet 231 Základní běžný účet + Účet 236 Běžné účty peněžních fondů + Účet 253 Dlužné cenné papíry k obchodování / Přebytek běžného rozpočtu

Peněžní rezervy = $4\ 052,14 + 17,30 + 0 = 4\ 069,44$ (nahrad'te vlastním výpočtem)

Peněžní rezervy / přebytek běžného rozpočtu = $4\ 069,44 / 24\ 008,78 = 0,17$ (nahrad'te vlastním výpočtem)

Peněžní rezervy přebytek běžného rozpočtu	2007	2008	2009
		0,17	

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

2007 - Ukazatel dosahuje hodnoty ..., proto odpovídá dílčí hodnotě „...“ se 30 % vahou.

2008 - Ukazatel dosahuje hodnoty převyšující 1, proto odpovídá dílčí hodnotě „B“ se 30 % vahou.

2009 - Ukazatel dosahuje hodnoty ..., proto odpovídá dílčí hodnotě „...“ se 30 % vahou.

Celkové hodnocení za rok 2008

A ... 60 %

B ... 30 %

C ... 10 %

Na základě kritérií indikátoru byla obec zařazena do kategorie „B“. Souhrnně lze tedy konstatovat, že obec je v daném roce finančně stabilní, ovšem s možným rizikem pro finanční udržitelnost v budoucnu.

Tato rizika jsou způsobena zejména značnou velikostí kapitálových výdajů, jimž neodpovídá velikost kapitálových příjmů a přebytku běžného rozpočtu (ukazatel kapacity samofinancování), což znamená vyšší potřebu zadlužení. Za určité riziko lze označit rovněž nižší výši likvidních aktiv ve vztahu k přebytku běžného rozpočtu.

Je třeba si při komplexním hodnocení ÚSC uvědomit, že se jedná o čísla pouze za 1 rok, a právě tato obec je důkazem, že je nutné sledovat vývoj kategorií v čase (tj. zda je neuspokojivá dluhová služba problémem pouze roku 2008, což je u obcí nejčastější případ, nebo zda je trend dlouhodobý, což by pro ekonomickou budoucnost obce představovalo skutečně závažný problém.

Rovněž je nezbytné uvést, že v důsledku ekonomické recese bude obcí s ojedinělým ročním negativním výkyvem finanční situace (charakterizovaný právě přiřazením do kategorie „C“) přibývat, a to zejména při hodnocení let 2009 – 2010.

ECO2 - Stabilita a diverzifikace místní ekonomické základny

Ukazatel stability a diverzifikace místní ekonomické základny využívá v naprosté většině veřejně dostupných dat (MOS - Databáze Městské obecní statistiky Českého statistického úřadu). Indikátor je primárně zaměřen na nabídkovou stranu místního trhu práce, tedy charakter zaměstnanosti (aktivity podnikatelských subjektů, pracovní příležitosti pro obyvatele) a jeho možnou náchylnost k zásadním výkyvům (závislost na dominantním zaměstnavateli, nedostatečná podnikatelská aktivita).

Zdroje dat potřebných pro ukazatel jsou následující (viz tabulka):

Zdroj	Cesta	Indikátor (titulkový, dílčí)
MOS	http://vdb.czso.cz/xml/mos.html	Diverzifikace ekonomických činností (struktura podnikatelských subjektů dle odvětvové struktury) - položka MOS "Počet podnikatelů celkem"
		Ukazatel podnikatelské aktivity ve městě - položka MOS "Počet podnikatelských subjektů celkem"
		Dojíždějící do zaměstnání do obce celkem
		Struktura podniků dle počtu zaměstnanců
RIS (vyhledávač)	http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/ekonomicke-subjekty	Struktura podniků dle počtu zaměstnanců
ČSÚ	Individuální žádost na ČSÚ	Ukazatel podnikatelské aktivity ve městě, položka Počet zahraničních právnických osob
Živnostenský úřad	Databáze místně příslušného ŽÚ	Ukazatel podnikatelské aktivity ve městě (Počet vydaných živnostenských oprávnění v ORP Počet zaniklých živnostenských oprávnění)
ARIS	http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/index.pl	Výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na jednoho obyvatele
	Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu vybrané ÚSC; záložka Příjmy, položka 1112 (Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti)	
Ostatní	Webové stránky obcí, strategické dokumenty, stránky ČSÚ	Počet obyvatel celkem

Tabulka E 2-1 Zdroje dat pro hodnocení stability a diverzifikace místní ekonomické základny

Většina potřebných dat je k dispozici v databázi MOS (resp. její veřejně přístupné části, která je k dispozici na webových stránkách Českého statistického úřadu). Nejprve se na základě příslušnosti ke kraji a výběru z obcí příslušných ke konkrétní ORP vybere příslušný územně samosprávný celek (lze zvolit i jednodušší cestu, nejlépe zadáním IČ). Uživatelské rozhraní pro volbu ÚSC je k dispozici zde: <http://vdb.czso.cz/xml/mos.html>.

Data týkající se struktury podniků dle počtu zaměstnanců jsou k dispozici v databázi Regionálního informačního systému RIS. Uživatelské rozhraní pro volbu kraje je k dispozici zde: <http://www.risy.cz/>. Po výběru příslušného regionu je v části „Vyhledávač“ k dispozici vyhledávač Ekonomické subjekty. Po zadání názvu ÚSC do příslušného řádku vyhledávač zobrazí ekonomické subjekty s možností detailního zobrazení (jehož součástí je i zařazení do velikostní kategorie).

Vyhledávač lze přímo zobrazit mj. prostřednictvím tohoto odkazu: <http://www.risy.cz/index.php?pid=506&kraj=1&language=CZ>.

Problém této databáze spočívá v možné neúplnosti zobrazených dat (což se týká především menších sídel), pro vypovídací hodnotu indikátoru mohou být ale považována za dostatečná.

Zcela přesná data jsou k dispozici pouze v neveřejné (tj. zpoplatněné) části databáze MOS.

Počet podnikatelů v obci (rok 2008)

916 (nahrad'te vlastním údajem z MOS)

Počet podnikatelů na 1000 obyvatel (rok 2008)

193 (nahrad'te vlastním výpočtem)

Počet zahraničních právnických osob (2008)

32 (nahrad'te údajem poskytnutým ČSÚ, je-li k dispozici)

Počet vydaných živnostenských oprávnění v ORP (2008)

101 (nahrad'te údajem z databáze místně příslušného živnostenského úřadu)

Počet zaniklých živnostenských oprávnění (2008)

81 (nahrad'te údajem z databáze místně příslušného živnostenského úřadu)

Z hlediska udržitelnosti je vhodné všechna výše uvedená data doplnit do menší časové řady (tj. např. za poslední 4 roky).

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Obec se vyznačuje relativně dostatečnou podnikatelskou základnou, přičemž v roce 2008 převládá počet nových živnostenských oprávnění nad počtem zaniklých. Zastoupení zahraničních právnických osob je relativně nízké, ovšem standardní vzhledem k velikosti municipality.

Diverzifikace ekonomických činností (struktura podnikatelských subjektů dle odvětví)

Zde vložte data z Regionálního informačního systému RIS (dostupné např. na <http://www.risy.cz/index.php?pid=506&kraj=1&language=CZ>)

Počet podnikatelských subjektů podle odvětvové struktury	Počet
Zemědělství, lesnictví, rybolov	
Průmysl	
Stavebnictví	
Doprava a spoje	
Obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství	
Ostatní obchodní služby	
Veřejná správa, obrana, povinné sociální pojištění	
Školství a zdravotnictví	
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	

Tabulka E 2-2 Diverzifikace ekonomických činností (struktura podnikatelských subjektů dle odvětví) v obci XXXX

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Převažující ekonomickou činností tvoří obchod a služby, což je u tohoto typu obce obvyklé. Pro podrobnější vyhodnocení je třeba srovnání v rámci obdobné obce v kategorii Malá a středně velká města.

Struktura podniků dle počtu zaměstnanců

Tento ukazatel vypovídá o rozložení zaměstnanosti dle velikosti podniků a umožňuje identifikovat přítomnost dominantního zaměstnavatele, jehož ekonomická kondice ovlivňuje stabilitu místního trhu práce. Pokud převažují mikropodniky a malé podniky, lze usuzovat na významnou podnikatelskou aktivitu v obci. Z počtu středních a velkých podniků (vezmeme-li v úvahu velikost ÚSC podle počtu obyvatel), lze usuzovat na možnou přítomnost dominantního zaměstnavatele, což může v případě jeho ekonomických potíží značně ohrozit místní trh práce, a tedy i ekonomicky nepříznivě ovlivnit obyvatele dané územní jednotky.

Počet subjektů bez zaměstnanců	
Počet subjektů s 1-9 zaměstnanci - mikropodniky	
Počet subjektů s 10-49 zaměstnanci – malé podniky	
Počet subjektů s 50-249 zaměstnanci – střední podniky	
Počet subjektů s > 249 zaměstnanci – velké podniky	

Tabulka E 2-3 Struktura podniků v obci XXXX dle počtu zaměstnanců

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Struktura podniků je vzhledem k velikosti obce adekvátní, převažují podnikající fyzické osoby, což vytváří dostatečnou základnu pro výběr sdílených daní do rozpočtu města. Jeden podnik s počtem zaměstnanců v rozmezí 50 – 249 dominantního (ve srovnání

s počtem podnikatelských subjektů), ale rozhodně velmi významného zaměstnavatele ve smyslu ohrožení ekonomiky města v případě, že by se dostal do ekonomických problémů.

Ukazatel vyjížd'ky a dojížd'ky za prací – doplňkový indikátor

Tyto údaje jsou k dispozici pouze v rámci neveřejné (tj. zpoplatněné) části databáze MOS, proto je jejich použití chápáno pro ukazatel jako nadstandardní i doplňkové v případě, že data budou k dispozici z nějakého relevantního zdroje (nejen placená část MOS, ale i strategické dokumenty ÚSC apod.).

Výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na jednoho obyvatele

Smysl tohoto dílčího ukazatele spočívá ve sledování v čase – jakým způsobem se vyvíjí podnikatelská aktivita v souvislosti s výběrem místních daní v ÚSC. Z hlediska tohoto trendu pak má svůj význam sledovat trend růstu či poklesu této položky v návaznosti na trend růstu či poklesu daňových příjmů (v ekonomické realitě let 2009 a 2010 lze očekávat pokles, proto je vývoj této položky vypovídající z hlediska stability podnikatelského prostředí v období hospodářské recese).

Položka 1112: **913,48 tis. Kč** (nahrad'te vlastním údajem získaným z databáze ARIS pro příslušný rok, údaje dostupné zde <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/aris/iarisusc/index.pl>)

Počet obyvatel: **4747** (nahrad'te vlastním údajem)

Počet obyvatel je dostupný na webových stránkách Českého statistického úřadu, případně ve strategických dokumentech či na webových stránkách příslušného ÚSC. Webové rozhraní ČSÚ je k dispozici zde: http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1301-09-k_1_1_2009.

Tento údaj se získá podílem Položka 1112 / počet obyvatel

Výnos daně z příjmu FO na 1 obyvatele: **192,4 Kč** (nahrad'te vlastním výpočtem)

Interpretaci jednotlivých ukazatelů je třeba zasadit do srovnání s obdobným typem ÚSC (tj. v kategorii Malá a středně velká města.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Obecně lze konstatovat, že podnikatelská aktivita v obci je dostatečná. Komplexní hodnocení ovšem velmi souvisí s registrovanou mírou nezaměstnanosti (indikátor SOC1). Vzhledem k tomu, že v roce 2008, z něhož pocházejí tato data (ovšem neobsahuje ještě současné ani očekávané dopady ekonomické recese) byla registrovaná míra nezaměstnanosti 6,1 %, potvrzuje tato provázanost dostatečnou ekonomickou stabilitu místního trhu práce ve sledovaném roce.

SOC1: Sociálně-demografická struktura

Pozn. U všech indikátorů proveďte srovnání s hodnotou kraje

Sociodemografická struktura obyvatel obce obsahuje zhodnocení obyvatel obce dle jejich postavení a role ze sociálně demografických, demografických, profesních, sociálních, kulturních a dalších aspektů. Vybrané ukazatele mají za cíl identifikovat nejdůležitější jevy a charakteristiky struktury obyvatel, jež se odráží v kvalitě života a promítají se v oblasti sociální koheze: demografická, vzdělanostní, sociální, socioekonomická struktura obyvatel, zaměstnanost, nezaměstnanost. Jako základní ukazatel byl zvolen vývoj počtu obyvatel, doplněný o relativní migrační saldo. Struktura obyvatel z hlediska věku je podchycena věkovým indexem (index stáří) a průměrným věkem.

Vývoj celkového počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel vypovídá o vývoji obytné funkce obce a vzhledem k jeho charakteru a podmíněnostem vývoje počtu obyvatel (věková struktura, zdravotní stav, přirozená měna, atraktivita bydlení, dostupnost bydlení...) ho lze považovat za jeden z nosných indikátorů sociálního pilíře.

Zdroje dat: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm

počet obyvatel k 1.6.2009	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4732
počet obyvatel k 31.12.2008	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4747
počet obyvatel k 31.12.2007	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4750
počet obyvatel k 31.12.2006	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4745
počet obyvatel k 31.12.2003	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4795
počet obyvatel k 31.12.2002	zdroj ČSÚ	Hostinné: 4818

Celkový přírůstek počtu obyvatel v roce 2009 = počet obyvatel k 31. 12. 2009 - počet obyvatel k 31.12. 2008/ 1000 obyvatel středního stavu obyvatel v roce 2009 (počet obyvatel k 1.6.2009, nebo jako aritmetický průměr 2009 a 2008)

Celkový přírůstek počtu obyvatel v roce 2008 = počet obyvatel k 31. 12. 2008 - počet obyvatel k 31.12. 2007/ 1000 obyvatel středního stavu obyvatel v roce 2008 (počet obyvatel k 1.6.2008, nebo jako aritmetický průměr 2008 a 2007)

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci **Hostinné** v roce 2008: **-3**

Střední stav obyvatel v roce 2008: **4748,5**

Celkový přírůstek počtu obyvatel v roce 2007 = počet obyvatel k 31. 12. 2007 – počet obyvatel k 31. 12. 2006/ 1 000 obyvatel středního stavu obyvatel v roce 2007 (počet obyvatel k 1.6. 2007 nebo jako aritmetický průměr 2007 a 2006)

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci **Hostinné** v roce 2007: **5**

Střední stav obyvatel v roce 2007: **4747,5**

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci Hostinné v roce 2006: -14/ 1000 obyvatel středního stavu

Střední stav obyvatel v roce 2006: **4752**

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci **Hostinné** v roce 2005: **0**

Střední stav obyvatel v roce 2005: **4759**

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci Hostinné v roce 2004: -36

Střední stav obyvatel v roce 2004: 4777

Celkový přírůstek počtu obyvatel v obci Hostinné v roce 2003: -23

Střední stav obyvatel v roce 2003: 4806,5

Celkový přírůstek počtu obyvatel v letech 2003 až 2008 (= počet obyvatel k 31.12. 2008 - počet obyvatel k 31.12. 2003/ střední stav obyvatel jako aritmetický průměr 2003 a 2008).

Celkový přírůstek počtu obyvatel v letech 2003 - 2008 byl v obci XXXX: -48

Střední stav obyvatel jako aritmetický průměr 2003 a 2008: 4771

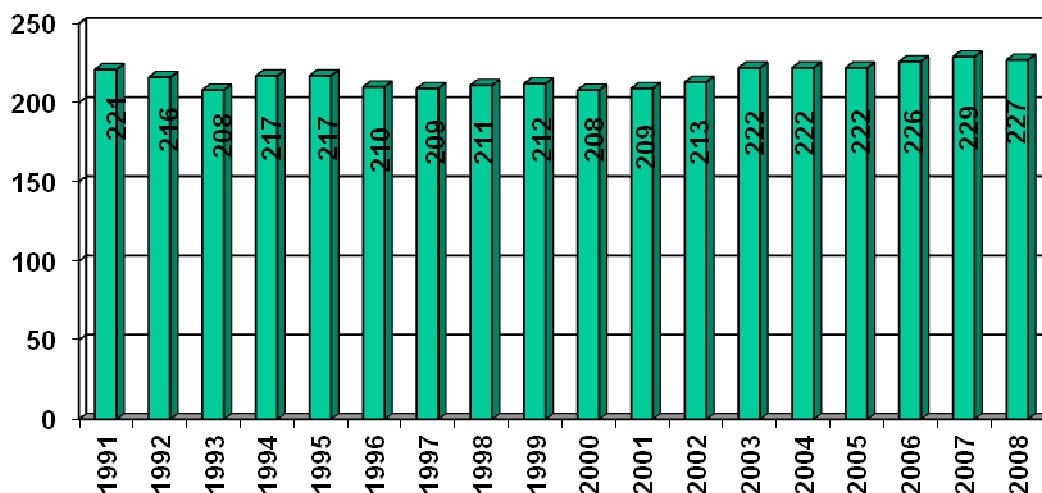
Index změny počtu obyvatel = počet obyvatel k 31.12.2009/ počet obyvatel k 31.12.2008

Index změny počtu obyvatel

index změny počtu obyvatel k 31. 12. roku 2008 k 31.12. roku předcházejícího	0,10	počet obyvatel 2008: 4747 počet obyvatel 2007: 4750
index změny počtu obyvatel k 31. 12. roku 2008 k 31.12. roku 2003 (před pěti lety)	0,10	počet obyvatel 2008: 4747 počet obyvatel 2003: 4795

Tabulka SOC 1-1 Index změny počtu obyvatel obce XXXX v letech 2001 - 200X

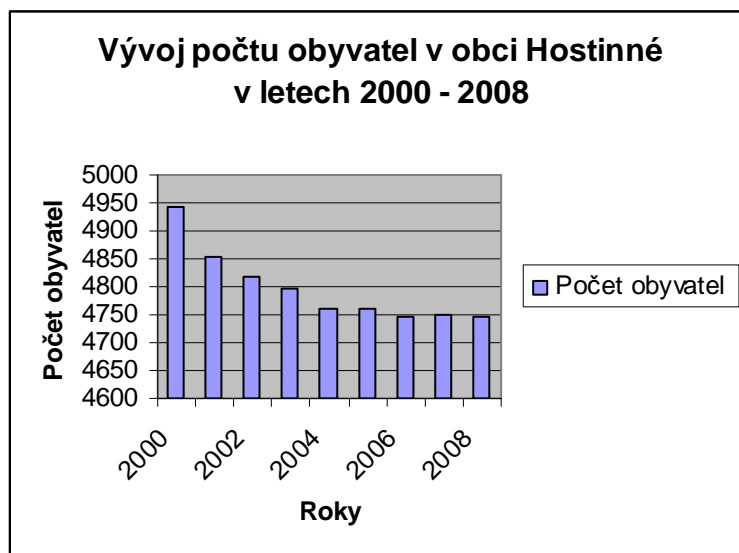
(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)

Graf SOC 1-1 Vývoj počtu obyvatel obce Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Nelze očekávat nepřetržitý růst počtu obyvatel, stabilizaci či mírný pokles opět ve vazbě na hodnoty dalších ukazatelů nelze apriori považovat za nepříznivý stav. Naopak výrazný pokles počtu obyvatel signalizuje určité negativní změny v území a vyžaduje důkladnější analýzu. K této analýze přispěje vyhodnocení ukazatelů ve vazbě na absolutní počet obyvatel a vývoj migrační měny.

(níže uvedený vzor grafu nahrad'te grafem vlastním)

Graf SOC 1-2 Vývoj počtu obyvatel v obci XXXX za období 200Y – 200Y

Počet obyvatel v obci Hostinné má ve sledovaných letech stále klesající charakter, mění se však intenzita tohoto poklesu. Do roku 2003 je zaznamenán o něco rychlejší úpadek v počtu obyvatel, rok 2004 pak zaznamenává stagnaci, následující roky (sledováno do r. 2008) pouze nepatrné kolísání +/- 10 obyvatel. Souhrnně lze říci, že hodnota počtu obyvatel nevykazuje v obci žádnou prudkou změnu (za všech sledovaných 8 let celkem byl zaznamenán úbytek pouze o 107 obyvatel).

Relativní saldo migrace – tj saldo migrace (počet přistěhovalých - počet vystěhovalých) na 1000 obyvatel středního stavu

Zdroje dat: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm

počet přistěhovalých v r. 2008	zdroj ČSÚ	Hostinné: 118
počet vystěhovalých v r. 2008	zdroj ČSÚ	Hostinné: 135
počet přistěhovalých v r. 2007	zdroj ČSÚ	Hostinné: 102
počet vystěhovalých v r. 2007	zdroj ČSÚ	Hostinné: 112
počet přistěhovalých v r. 2003	zdroj ČSÚ	Hostinné: 85
počet vystěhovalých v r. 2003	zdroj ČSÚ	Hostinné: 124

http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0521/

Relativní migrační saldo = saldo migrace (tj počet přistěhovalých – počet vystěhovalých) / 1000 obyvatel středního stavu daného roku (viz výše)

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2008: -3,6

(údaje pro výpočet: saldo migrace = -17; střední stav obyvatel = 4748,5)

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2007: -2,1

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2006: -5,5

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2005: -0,6

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2004: -5

Relativní migrační saldo obce Hostinné je v roce 2003: -8,1

saldo migrace	
1992	-22
1993	-33
1994	-66
1995	-53
1996	-7
1997	-49
1998	3
1999	-30
2000	-25
2001	-60
2002	-26
2003	-39
2004	-24
2005	-3
2006	-26
2007	-10
2008	-17

Tabulka SOC1-2 Saldo migrace v obci XXXX v letech 1992 - 200X na 1000 obyvatel středního stavu

Pro srovnání jsou níže uvedena data za Královéhradecký kraj

zdroje: <http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/kapitola/521011-09--03>

<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xh>

počet přistěhovalých v r. 2008	zdroj ČSÚ	6595
počet vystěhovalých v r. 2008	zdroj ČSÚ	5015
střední stav 2008:		553 366
počet přistěhovalých v r. 2007	zdroj ČSÚ	8208
počet vystěhovalých v r. 2007	zdroj ČSÚ	6175
střední stav 2007:		550 928
počet přistěhovalých v r. 2003	zdroj ČSÚ	5301
počet vystěhovalých v r. 2003	zdroj ČSÚ	5254
střední stav 2003:		548 000

Relativní migrační saldo = saldo migrace (tj počet přistěhovalých – počet vystěhovalých)/ 1000 obyvatel středního stavu daného roku (viz výše)

Relativní migrační saldo 2008: **2,86**

Relativní migrační saldo 2007: **3,69**

Relativní migrační saldo 2003: **0,09**

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů

Migrační přírůstek je projevem atraktivity obce, podmíněně různými faktory: cenová dostupnost, atraktivita a kvalita prostředí, pobídky pro migranty ze strany obce či developerů. Zejména je nutné zvýšit pozornost při dosažení extrémních hodnot, a to dlouhodobých negativních migračních sald i výrazných migračních přírůstků. Migrační ztráta obce není cílovým stavem a signalizuje negativní jevy. Je nutné hledat příčiny, vedoucí k vystěhovávání obyvatel. I nárůst počtu obyvatel s sebou může nést určité negativní projevy, a to například výrazné narušení komunity, růst finančních nákladů na provoz obce atd. Vysoké hodnoty kladných migračních sald jsou jedním z typických projevů suburbanizačního rozvoje. V tomto případě další ukazatelé mohou vykazovat příznivé hodnoty (např. věkové indexy, bytový fond), hodnoty dostupnost klíčových služeb nemusí být na dostatečné úrovni. Je nutné respektovat při hodnocení toho indikátoru populační velikost obce i jeho prostorovou lokalizaci ve vztahu k silným regionálním střediskům.

Relativní migrační saldo obce Hostinné vykazuje dlouhodobě (ve sledovaných letech 2003 – 2008) záporný charakter. Hodnoty jsou poměrně kolísavé, např. v roce 2005 je hodnota relativního migračního salda obce -0,6, zatímco v roce 2008 je tato hodnota -8,1. Zajímavé je srovnání s výsledky pro Královéhradecký kraj, který vykazuje naopak stále kladné hodnoty.

Věková, vzdělanostní, sociální, socioekonomická struktura obyvatelstva

Index stáří vypovídá o poměru složky poproduktivní a předproduktivní a velmi dobře může být alarmujícím indikátorem nepříznivé věkové struktury obce.

Zdroje dat:

http://www.hradeckralove.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich

počet obyvatel ve věku	0-14 let	k 31.12. 2008	Hostinné: 723
počet obyvatel ve věku	nad 65 let	k 31.12. 2008	Hostinné: 631
počet obyvatel ve věku	0-14 let	k 31.12. 2003	Hostinné: 749
počet obyvatel ve věku	nad 65 let	k 31.12. 2003	Hostinné: 575

Index stáří = počet obyvatel ve věku nad 65 let/ 100 obyvatel ve věku 0 - 14 let

Index stáří v roce 2008 = **87,3** (výpočet: $100/723*631$)

Index stáří v roce 2003 = **76,8** (výpočet: $100/749*575$)

Index stáří v ORP Vrchlábí 2008 = **99,1** (výpočet $100/4087*4052$)

Index stáří v ORP Vrchlábí 2003 = **87,5** (výpočet $100/4276*3743$)

Index stáří v kraji: Královéhradecký kraj 2008 = **109,6** (výpočet $100/79228*86858$)

Královéhradecký kraj 2003 = **95** (výpočet $100/84476*80245$)

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Při hodnocení je nutné zohlednit hodnoty ve vazbě na velikostní kategorie obce, neboť u populačně malých sídel může docházet k výraznému zkreslení. V případě nepříznivých hodnot je účelné sledovat též předcházející vývoj indexu, vývoj počtu obyvatel a vývoj migračního salda, neboť migrace výrazně a pružně reaguje za změnu podmínek prostředí. Je vhodné sledovat vývoj indexů v čase a porovnání hodnot s nadřazenou územní jednotkou.

Index stáří byl pro tuto případovou studii sledován jak přímo v obci Hostinné, tak v příslušném správním obvodu obce s rozšířenou působností Vrchlabí a také v Královéhradeckém kraji, jehož je Hostinné součástí. Souhrnně lze říci, že srovnáním indexů stáří ve sledovaných letech (2003 a 2008) dochází k poklesu tohoto indexu na všech třech úrovních měření (obec, SO ORP, kraj). Porovnáme-li hodnoty indexu podle sledovaného území, zjistíme, že bez ohledu na rok jsou hodnoty nejnižší v samotné obci, nejvyšší pak za celý Královéhradecký kraj.

Průměrný věk vypovídá o rozložení populace dle věku, představuje průměrný dokončený věk vážený počtem osob v dané věkové kategorii, a tudíž komplexněji vypovídá o věkové struktuře obce. Je vhodné jej sledovat zároveň s věkovými indexy a ve srovnání s průměrným věkem nadřazené územní jednotky.

Zdroje dat:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislotab=OBY6031PU_OB2.67&verze=1&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&verze=1&cas_387030=20031231

http://www.hradeckralove.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/vekove_slozeni_obyvatel_v_obcich

Průměrný věk 31.12.2008, 2003 ČSÚ, obec, kraj nebo ORP

Průměrný věk 31.12.2003, 2003 ČSÚ, obec, kraj nebo ORP

<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4027-09>

Průměrný věk v obci Hostinné (2008): 39,9

Průměrný věk v obci Hostinné (2003): 38,8

Průměrný věk v Královéhradeckém kraji (2008): 40,9

Průměrný věk v Královéhradeckém kraji (2003): 39,8

Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním

Zdroj dat:

http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_ve_vezku_15_a_vice_let_podle_pohlavi_a_nejvyssiho_ukonceneho_vzdelani1

srovnání s krajem

Dostupnost těchto dat je pouze ze sčítání lidu, domů a bytů, tudíž je nutno uvažovat s určitou neaktuálností dat, hodnoty tohoto indikátoru jsou srovnatelné za jednotlivé obce i v časových řadách.

Podíl obyvatelstva s VŠ vzděláním v obci Hostinné (2001) je: 5,4 %

Podíl obyvatelstva s VŠ vzděláním v Královéhradeckém kraji (2001) je: 10,3 %

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je možné považovat za ukazatel míry vzdělanosti obyvatel obce. V současné době narůstá počet osob vysokoškolsky vzdělaných, avšak jsou stále zjevné regionální disparity, i rozdíly ve vazbě na populační velikost obce. Tento indikátor je vhodné sledovat například v korelaci s mírou nezaměstnanosti a s výší sociálních dávek.

Podíl obyvatelstva s VŠ vzděláním v obci Hostinné je možné měřit bohužel pouze za rok 2001, aktuálnější data nejsou k dispozici. Je známo, že podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva všeobecně stoupá (zejména v posledních letech). Lze tedy předpokládat, že pokud by byl tento indikátor měřen za rok 2008, bylo by naměřené procento ještě vyšší. V porovnání s hodnotou Královéhradeckého kraje (10,3 % obyvatel s VŠ vzděláním) je však hodnota obce Hostinné (5,4 % obyvatel s VŠ vzděláním) výrazně nižší. Tento jev může být způsoben tím, že mnoho mladých lidí – rodáků z obce a budoucích VŠ absolventů nespatří v obci dostatečnou možnost uplatnění svého vzdělání, přestěhují se tedy „za prací“ do většího města a Hostinné zaznamená úbytek VŠ vzdělaných obyvatel. Nižší hodnota % obyvatel s VŠ vzděláním v porovnání s hodnotou kraje není pro obec velikosti Hostinného nikterak neobvyklá.

Zaměstnanost, nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti v obci. Míra nezaměstnanosti je komplexním společenským ukazatelem, jenž v sobě nese mnoho informací. V rámci sociálního pilíře supluje indikátor socioekonomické struktury obyvatel i kvality sociálního prostředí obce.

Obecná míra nezaměstnanosti

= vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení aplikovaných ve VŠPS. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).

Registrovaná míra nezaměstnanosti

= je podíl, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli součet zaměstnaných z VŠPS, počtu pracujících cizinců podle evidence MPSV a MPO a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Údaje o počtu zaměstnaných jsou počítány jako klouzavé průměry za posledních 12 měsíců.

Míra registrované nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných registrovaných úřady práce na disponibilní pracovní síle (v procentech), kde číselník a jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle následujících algoritmů:

Zdroje dat ČSÚ:

<http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast1/prace?opendocument&kraj=xh&ebe>

Úřady práce

Časová řada: např. Nezaměstnanost 2005:

http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/tab_7_nezamestnanost_k_31_12_2005, případně přímo dotaz na ČSÚ

Registrovaná míra nezaměstnanosti v obci Hostinné (2008): 6,1%

Registrovaná míra nezaměstnanosti	2005	2006	2007	2008
Královéhradecký kraj	7,33	6,32	4,70	4,81
Hostinné	8,71	8,41	7,33	6,10

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Výše nezaměstnanosti by s největší pravděpodobností měla být v korelaci s mírou spokojenosti obyvatel a s výší dávek sociální podpory. Nezaměstnanost je podmíněna lokalizací sídla, jeho ekonomickou atraktivitou, nabídkou pracovních příležitostí atd., je nutné tedy hodnocení provádět komplexně a hodnotit úroveň nezaměstnanosti ve vazbě na vyšší územní jednotky.

V meziročním srovnání registrované míry nezaměstnanosti v obci Hostinné lze říci, že má tento indikátor sestupnou tendenci. Je to pozitivní závěr oproti současnému všeobecnému trendu. V porovnání s mírou nezaměstnanosti celého Královéhradeckého kraje má však obec hodnoty vyšší, v letech 2007 a 2008 dokonce výrazně.

Počet obyvatel v obci Hostinné v letech 2000 - 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet obyvatel	4944	4854	4818	4795	4759	4759	4745	4750	4747

Pro srovnání růstových/klesajících tendencí je níže uvedena tabulka počtu obyvatel Královéhradeckého kraje

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
550 892	549 329	548 437	547 563	547 296	548 368	549 643	552 212	554 520

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Počet obyvatel jako absolutní číslo samozřejmě v sobě nenese kvalitativní vlastnost, ovšem je nutné brát na něj zřetel při hodnocení indikátorů.

Počet obyvatel v obci Hostinné se v posledních devíti letech pohybuje stále mezi 4700 a 5000. Větší výkyvy tedy nejsou zaznamenány. Nedošlo k žádným výrazným migračním procesům. V meziročním srovnání dochází k pozvolnému úbytku počtu obyvatel.

SOC2: Sociální prostředí

Kvalita sociálního prostředí zhodnocuje prostředí sídla z hlediska životních a pracovních podmínek občana, úrovně příjmů, kvality vzdělání a zhodnocení společenství jako takového.

Navržené ukazatele pokrývají následující oblasti: životní úroveň, dostupnost a kvalita vzdělávání, dostupnost a kvalita veřejných služeb, kriminalita, rovnoprávnost žen, kvalita bydlení. Kvalita životní úrovně na úrovni obce je těžko měřitelná, z tohoto důvodu byl zvolen ukazatel, monitorující výši sociálních dávek.

Dostupnost a kvalita vzdělávání jako základní podmínky kvality života je sledovaná na úrovni malých obcí pouze z hlediska přítomnosti mateřské a základní školy v obci, ve větších městech je toto téma řešeno v rámci indikátoru dostupnost klíčových služeb. Dostupnost a kvalita veřejných služeb jsou měřeny ukazateli, vypovídajícími o dostupnosti těchto služeb (u malých obcí je sledována prostá přítomnost tohoto zařízení).

Další nedílnou složkou sociálního prostředí je pocit bezpečí, který je měřen počtem trestných činů na 1000 obyvatel. Součástí kvality života je téma rovnoprávnost žen, lze jej částečně identifikovat též na lokální úrovni (účast žen v politice).

Téma bydlení je hodnoceno podílem neobydlených bytů z důvodu nezpůsobilosti k bydlení a atraktivitou bydlení, měřenou intenzitou bytové výstavby.

Pro vyhodnocení tohoto indikátoru je třeba provést dotazníkové šetření.

Vyhodnocení dotazníkové šetření bude provedeno dle standardních postupů vyhodnocování dotazníkových šetření (relativní zastoupení daných odpovědí z celkového počtu odpovědí na danou otázku, hodnocení poměrných zastoupení odpovědí, atd.),

---

DOTAZNÍKOVÝ FORMULÁŘ:

1. Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí / městem jako místem, kde žijete a pracujete? (odpověď запиšte)

1. Velmi spokojen(a)
2. Spíše spokojen(a)
3. Spíše nespokojen(a)
4. Velmi nespokojen(a)

2. Jak jste celkově spokojen(a) s následujícími oblastmi života ? (odpověď запиšte k jednotlivým bodům otázky)

1. Velmi spokojen(a)
2. Spíše spokojen(a)
3. Spíše nespokojen(a)
4. Velmi nespokojen(a)
5. Nevím, nemohu hodnotit

1. S dostupností základních veřejných služeb (zdravotní služby, sociální služby, školy, veřejná doprava atd.)
2. S možnostmi zaměstnání ve Vaší obci (městě)

3. *S možnostmi účastnit se místního plánování a rozhodování o veřejných věcech, veřejných setkání, besed občanů se zástupci obce (města) apod.*
4. *S kvalitou okolního životního prostředí*
5. *S kvalitou veřejných ploch určených k oddychu*

3. Nakolik jste spokojen(a) s dostupností následujících služeb ve Vašem městě (obci)? (odpověď запиšte k jednotlivým bodům otázky)

1. *Velmi spokojen(a)*
  2. *Spíše spokojen(a)*
  3. *Spíše nespokojen(a)*
  4. *Velmi nespokojen(a)*
  5. *Nevím, nemohu hodnotit*
1. *Dostupnost lékařské péče*
  2. *Záchranná služba/ pohotovost.*
  3. *Sociální služby (domov důchodců, pečovatelská služba apod.).*
  4. *Policie.*
  5. *Mateřské školky.*
  6. *Základní školy.*
  7. *Střední školy nebo učiliště.*
  8. *Doprava do zaměstnání.*
  9. *Doprava do školy pro děti*
  10. *Sportovní zařízení (hřiště apod.)*
  11. *Kulturní zařízení (kino, divadlo apod.), knihovna.*
  12. *Činnost spolků (hasiči apod.)*
  13. *Rekreační vyžití, zařízení k trávení volného času*
  14. *Prodejny se základním sortimentem (potravin y a ostatní sortiment)*
  15. *Speciální prodejny (textil, sport apod.)*

16. Nabídka možností vzdělávání (kurzy).
17. Zajištění údržby a čistoty obce (města) – činnost technických služeb.

4. Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vašem městě (obci)? (odpověď запиšte)

1. Velmi bezpečné
2. Spíše bezpečné
3. Spíše nebezpečné
4. Rozhodně nebezpečné
5. Nevím, nedokážu říci

Věk respondenta: optejte se, případně věk odhadněte

1. 18 - 29 let
2. 30 - 44 let
3. 45 - 59 let
4. 60 let a více

Název města (obce), ve které respondent žije: doplňte sám/a .....

Respondent je:

1. Muž
2. Žena

Struktura respondentů se stanovuje dle struktury obyvatel v dané obci, tzn., že v případě reprezentativního vzorku by bylo nutné respektovat zejména rozložení obyvatel dle pohlaví, věku, vzdělání a ekonomické aktivity. Vzhledem ke skutečnosti, že se u případových studií nebude jednat o klasický sociologický průzkum, ale pouze o anketu, dodržíte pouze strukturu dle pohlaví (51% žen, 49% mužů), a věku (tj. respondenti nad 15 let do 65 let tvoří 85% podíl, respondenti nad 65 let tvoří 15%).

ZÁKLADNÍ INSTRUKTÁŽ PRO SBĚR DAT

- Vyhledejte respondenta podle charakteristik (podíl mužů a žen 50:50, vyvážená věková struktura respondentů ve věku nad 18 let odpovídají rozložení obyvatel obce), odhad počtu respondentů dle velikosti obce (100 - 200 respondentů).
  - Představte se – školu (prokažte se respondentovi dokladem tazatele pro výzkum)
  - Vysvětlete respondentovi, že v současné době probíhá výzkum ve Vaší obci (městě) a vysvětlete důvod výzkumu
  - Ubezpečte respondenta, že byl vybrán zcela náhodně a že je zaručena anonymita a důvěrnost odpovědí.
  - Sdělte respondentovi, že rozhovor trvá max. 3-5 minut.
-

Životní úroveň

Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory (testovaných) na 1 obyvatele

Kvalita **sociálního prostředí** je reprezentována základním ukazatelem Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele.

Výše vyplacených dávek státní sociální podpory v daném roce se přepočítává na střední stav obyvatel v daném roce (střední stav se uvádí jako počet obyvatel k 1. 6. daného roku, nebo jako aritmetický průměr počátečního a koncového stavu počtu obyvatel v daném roce)

Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory - (testovaných) na 1 obyvatele v Kč (pozn. Ve vyplacených dávkách státní sociální podpory jsou vykazovány dávky poskytované v závislosti na výši příjmu rodiny – testované, tj. příspěvek na dítě, sociální příspěvek, příspěvek na bydlení, příspěvek na dopravu (vyplácení bylo ukončeno 30. 6. 2004.) a příspěvek na školní pomůcky (dávka s účinností od 1. 6. 2006 do 31. 12. 2007) a netestované (nárok na dávky není limitován výší příjmu rodiny), tj. rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek (vyplácení bylo ukončeno 31. 12. 2004), dávky pěstounské péče, příspěvek na péči o dítě v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dávka s účinností od 1. 10. 2005 do 31. 5. 2006), porodné a pohřebné. Metodické pokyn ČSÚ, Statistická ročenka 2008)

Zdroj dat: vyplacené dávky státní sociální podpory - (testované) v roce 2008, 2007, zdroj - městský úřad – odbor sociálních věcí, u malých obcí zjišťovat u spádového odboru sociálních věcí

Výpočet: Údaj se získá přímo u správce dat, a tato hodnota se poté vydělí počtem obyvatel v daném roce.

2007: 6,6 mil./4750 ob. = 1389,47 Kč / 12 měs. = 115,79 Kč; 2008: 4,2 mil./4747 ob. = 884,77 Kč / 12 měs. = 73,73 Kč)

Rok	2007	2008
Výše dávky v Kč na 1 ob.	115,79	73,73

Graf SOC 2-1 Vývoj průměrné měsíční výše vyplacených dávek v letech 200X až 20YY

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Z vypočtených hodnot vyplývá, že průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory klesla v roce 2008 oproti roku 2007 o 42,06 Kč na obyvatele.

Dostupnost a kvalita vzdělávání, celoživotní učení

Dostupnost a nabídka vzdělávání, dostupnost respektive přítomnost mateřské školy a základní školy v obci.

Tento indikátor nabývá významu pouze v případě malých obcí. Pro větší obce tento indikátor ztrácí význam, ve větších sídlech lze měřit míru dostupnosti vzdělávání prostřednictvím rozšiřujících otázek, zahrnutých do dotazníkového šetření.

Zdroj: MOS http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0521/ a dotazníkové šetření

Výsledky z dotazníků ve stanovené škále v %.

Nakolik jste spokojen(a) s dostupností následujících služeb ve Vašem městě (obci)?	<i>Velmi spokojen(a)</i>	<i>Spíše spokojen(a)</i>	<i>Spíše nespokojen(a)</i>	<i>Velmi nespokojen(a)</i>	<i>Nevím, nemohu hodnotit</i>
Mateřské školky.	29,5	32,5	17,5	1	19,5
Základní školy.	29,5	45,0	13,5	2,5	9,5
Střední školy nebo učiliště.	24,5	30,0	18,5	2,5	24,5

Dostupnost a nabídka vzdělávání	DOBŘÁ
Přítomnost MŠ v obci	ANO / NE*
Přítomnost ZŠ v obci	ANO / NE*

... * nehodící se škrtněte

Tabulka SOC 2-1 Dostupnost a nabídka vzdělání v obci **XXXX**

Dostupnost a kvalita veřejných služeb, kriminalita, bezdomovectví

Dostupnost klíčových služeb (míra, jak snadný/obtížný přístup mají obyvatelé ke klíčovým službám; pošta, zdravotnické zařízení v obci). Tyto ukazatele vypovídají o dostupnosti občanské vybavenosti sídla jako jedné ze základních rozvojových podmínek obce, neboť občanská vybavenost poskytuje občanům takových druh služby, jež mohou využívat a realizovat v místě bydliště a stávají se tak stabilizujícím prvkem obce.

Indikátor dostupnost veřejných služeb je sledován indikátorem A.1 ze sady ECI a je relevantní pro větší obce, tudíž i sledování tohoto ukazatele je opodstatněné pouze pro populačně větší obce. Indikátor pošta, zdravotnické zařízení v obci je relevantní pouze pro malá sídla a stejně jako v předcházejícím ukazateli v případě alarmujících hodnot, tj. absence těchto služeb, je nutná zvýšená pozornost.

a) Metodika pro malé obce

Zdroj: MOS http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0521/ a dotazníkové šetření

S dostupností základních veřejných služeb (zdravotní služby, sociální služby, školy, veřejná doprava atd.)	<i>Velmi spokojen(a)</i>	<i>Spíše spokojen(a)</i>	<i>Spíše nespokojen(a)</i>	<i>Velmi nespokojen(a)</i>	<i>Nevím, nemohu hodnotit</i>
	22,5	42,5	19,5	5	10,5

Dostupnost veřejných služeb	VÝBORNÁ
Pošta	ANO / NE*
Zdravotnické zařízení	ANO / NE*

* nehodící se škrtněte

Tabulka SOC 2-2 Dostupnost veřejných služeb v obci XXXX (malé obce)

b) Metodika pro malá a středně velká města

Zdroj: MOS http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0521/ a dotazníkové šetření

Výsledky z dotazníků ve stanovené škále v %:

S dostupností základních veřejných služeb (zdravotní služby, sociální služby, školy, veřejná doprava atd.)	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	Nevím, nemohu hodnotit
Pošta					
Zdravotnické zařízení					

Tabulka SOC 2-3 Dostupnost veřejných služeb v obci XXXX (malá a středně velká města)

V případě dostupnosti, data v členění:

	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)
Dostupnost lékařské péče	20	44,5	18	3
Záchraná služba/ pohotovost.	14	21	32,5	6,5
Sociální služby (domov důchodců, pečovatelská služba apod.)	22	31,5	7,5	0,5
Policie.	9	50,5	9,5	11,5
Sportovní zařízení (hřiště apod.)	39,5	44,5	2,5	0,5
Kulturní zařízení (kino, divadlo apod.), knihovna.	35,5	38	12,5	1
Činnost spolků (hasiči apod.)	34,5	39	3	0,5
Rekreační vyžití, zařízení k trávení volného času	41	41,5	11,5	1
Prodejny se základním sortimentem (potraviny a ostatní sortiment)	33,5	44	12,5	5,5
Speciální prodejny (textil, sport apod.)	36,5	34,5	14	9,5
Nabídka možností vzdělávání (kurzy).	20,5	31	29	4

Tabulka SOC 2-4 Dostupnost veřejných služeb v podrobnějším členění v obci XXXX (malá a středně velká města)

Příklad vyhodnocení otázky z dotazníků:

3. Nalik jste spokojen(a) s dostupností následujících služeb ve										
	Absolutní počet odpovědí					% z celkového počtu respondentů, kteří				
	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	Nevím, nemohu	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	Nevím, nemohu hodnotit
1. Dostupnost lékařské	40	89	36	6	29	20,0	44,5	18,0	3,0	14,5
2. Záchraná služba/ p	28	42	65	13	52	14,0	21,0	32,5	6,5	26,0
3. Sociální služby (dor	44	63	15	1	77	22,0	31,5	7,5	0,5	38,5
4. Policie.	18	101	19	23	39	9,0	50,5	9,5	11,5	19,5
5. Mateřské školky.	59	65	35	2	39	29,5	32,5	17,5	1	19,5
6. Základní školy.	59	90	27	5	19	29,5	45,0	13,5	2,5	9,5
7. Střední školy nebo v	49	60	37	5	49	24,5	30,0	18,5	2,5	24,5
8. Doprava do zaměstř	35	64	32	25	44	17,5	32,0	16,0	12,5	22,0
9. Doprava do školy pr	68	73	7	3	49	34,0	36,5	3,5	1,5	24,5
10. Sportovní zařízení	79	89	5	1	26	39,5	44,5	2,5	0,5	13
11. Kulturní zařízení (k	71	76	25	2	26	35,5	38,0	12,5	1	13
12. Činnost spolků (ha	69	78	6	1	46	34,5	39,0	3	0,5	23
13. Rekreační vyžití, z	82	83	23	2	10	41,0	41,5	11,5	1	5
14. Prodejny se záklac	67	88	25	11	9	33,5	44,0	12,5	5,5	4,5
15. Speciální prodejny	73	69	28	19	11	36,5	34,5	14	9,5	5,5
16. Nabídka možností	41	62	58	8	31	20,5	31,0	29,0	4,0	15,5
17. Zajištění údržby a	62	91	26	11	10	31,0	45,5	13	5,5	5

Tabulka SOC 2-5 Ukázka vyhodnocení spokojenosti se službami v obci

Výdaje na kulturu z rozpočtů územních samosprávných celků v přepočtu na 1 obyvatele.

Investice, které obec věnuje do kulturní oblasti, signalizují zájem a podporu společenského života ze strany vedení obce. Jedná se o ukazatel, který vyjadřuje určitou podporu aktivit občanů, kterou na sebe přebírá obec. Interpretace výsledků tohoto ukazatele je citlivá, je nutné porovnávat stejně populačně velké obce, stejného regionálního významu a neopomenutelně s porovnatelnou rozpočtovou skladbou obce.

Údaj o výši výdajů na kulturu z rozpočtu obce má k dispozici starosta obce. Pak je třeba toto číslo pouze přepočítat (dle počtu obyvatel ve sledovaném roce) na 1 obyvatele.

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Při vyhodnocení je nutné eliminovat vliv významných akcí či aktivity spjatých s případnými specifikami nadstandardních zařízení nadregionálního významu, zohlednit celkovou strukturu výdajů a rozpočet obce.

V roce 2007 činily výdaje na kulturu z rozpočtu obce v přepočtu na 1 obyvatele 526 Kč. V roce 2008 poklesla výše těchto výdajů na 421 Kč.

Zjištěné trestné činy v přepočtu na 1 000 obyvatel.

Indikátor v sobě nese informaci o úrovni kriminality v obci. Hodnota tohoto ukazatele může být výrazně ovlivněna velikostí sídla a může dosáhnout velmi nesourodých a nereprezentativních hodnot v případě malých obcí. Je tedy účelné jej sledovat zejména u obcí větších a srovnávat obce též s republikovým příp. krajským průměrem.

Zdroj dat: hodnoty z MOS ČSÚ: hodnoty za okresy:

http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/kapitola/1303-08-v_roce_2007-900

Počet trestných činů v r. 2008, 2007 ... – Policie ČR

Data je třeba získat od starosty obce nebo z městského úřadu /Městské policie. Evidenci trestných činů vedou oddělení Policie ČR dle svých obvodů.

Data z dotazníkového šetření

Jak bezpečné je podle Vás žít ve Vašem městě (obci)?

	% z celkového počtu respondentů, kteří odpověděli na danou otázku	z toho muži	z toho ženy
Velmi bezpečné	17,5	68,6	31,4
Spíše bezpečné	36	84,7	15,3
Spíše nebezpečné	15,5	29	71
Rozhodně nebezpečné	4,5	0	100
Nevím, nedokážu říci	26,5	30,2	69,8

Dostupnost veřejných služeb	VÝBORNÁ
Pošta	VÝBORNÁ
Zdravotnické zařízení	VÝBORNÁ
Bezpečnost	Výsledky dle dotazníkového šetření
Trestné činy na 1000 obyvatel	2007: 46,53 2008: 46,13 2009:
Výdaje na kulturu z rozpočtu USC v přepočtu na 1 obyvatele v Kč	2007: 526,- 2008: 421,- 2009:

Tabulka SOC 2-6 Hodnocení kvality veřejných služeb

Data pro **Královéhradecký kraj**:

(zdroj <http://www.czso.cz/xh/edicniplan.nsf/kapitola/521011-09--12>)

Trestné činy na 1000 obyvatel 2008: 24,6

Trestné činy na 1000 obyvatel 2007: 22,6

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Extrémně vysoké hodnoty mohou signalizovat vysokou míru kriminality, podmíněnou např. sociální strukturou. Ve vazbě na výsledky indikátorů, jako je průměrná měsíční výše sociálních dávek, spokojenost s kvalitou života atd., lze provádět ucelenější a validnější závěry.

Pro možnost srovnání mezi obcemi se nepoužívá celková hodnota trestných činů, nýbrž přepočtený počet na 1000 obyvatel. V roce 2007 byla tato hodnota 46,53 trestných činů na 1000 obyvatel, v roce 2008 pak 46,13. Z toho je patrné, že nedochází téměř k žádným

výkyvům v kriminalitě obce. Nedošlo k výraznému zvýšení kriminality, zároveň se však nepodařilo ji nikterak snížit. Zajímavé je porovnání hodnot obce Hostinné s hodnotami celého Královéhradeckého kraje, kdy kraj vykazuje zhruba poloviční počet trestných činů na 1000 obyvatel než obec.

Rovnoprávnost žen

Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v % ve volbách. Tento ukazatel reprezentuje stav genderové politiky v obci. *Je velmi schematický, ovšem jeden z mála naplnitelný.* Signalizuje zájem žen o politické dění a úspěšnost žen v politice.

Indikátor lze lépe aplikovat ve větších obcích, kde jsou principy rovnoprávnosti mužů a žen lépe rozpoznatelné i uplatnitelné. Tento indikátor je vhodné vyhodnocovat ve vazbě na účast občanů ve volbách.

Zdroj dat:

<http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv22?xjazyk=CZ&xid=0&xv=7>

Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v % ve volbách:

Rok voleb	1994	1998	2002	2006	2010
% zvolených žen	33%	29%	24%	29%	

Tabulka SOC 2-7 Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Závěr: srovnání s podílem žen v průměru, viz např. KHK kraj: ...

Zdroj dat:

http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/zvoleni_zastupitele_v_kralovehradeckem_kraji_podle_pohlavi_a_prumerny_vek

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že podíl žen v obecním zastupitelstvu obce Hostinné stále kolísá okolo 30% (sledovány byly výsledky voleb v letech 1994, 1998, 2002, 2006). V porovnání s procentuální zastoupením žen v zastupitelstvu Královéhradeckého kraje je tato míra výrazně vyšší (procenta podílu žen v zastupitelstvu Královéhradeckého kraje jsou dle jednotlivých voleb tato: 2000:9%, 2004: 11% a 2008: 11%).

Vyhodnotit podíl kandidujících žen

Kvalita bydlení

Domy nezpůsobilé pro bydlení, podíl bytů v RD

Počet dokončených bytů za určité období na 1000 obyvatel obce středního stavu.

Tyto ukazatele v sobě nesou nejen prostou informaci o struktuře bytového fondu a intenzitě bytové výstavby, jejich hodnoty mohou signalizovat výrazně širší závěry.

Zdroj dat:

Počet dokončených bytů za roky na 1000 obyvatel obce středního stavu⁴

Počet dokončených bytů v r. 2008, 2007 - ČSÚ, MOS

http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0521/

Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel středního stavu:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?potvrz=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&cislotab=StavZ_01&vo=tabulka&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp&pro_4403050=579297

Hostinné 2008: 3,58

Neobydlené domy v % z celk. domovního fondu DLE SLDB v r. 2001: 7

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Extrémně vysoké hodnoty podílu domů nezpůsobilých k bydlení jsou alarmující, neboť mohou představovat obecně nízkou poptávku po bydlení, včetně nízkého zájmu o rekreační bydlení. Intenzita bytové výstavby popisuje atraktivitu území (lokalizace obce, dostupnost parcel, pobídkový systém...) a vývoj obytné funkce obce. Je logické, že tento index nemůže permanentně růst a proto je účelné jej sledovat v kontextu všech dalších ukazatelů, např. vývoj počtu obyvatel, migrační přírůstek, index stáří,... Hodnoty těchto ukazatelů mohou být zkresleny a nereprezentativní u populačně malých obcí.

Srovnání s intenzitou výstavby v kraji, tj. intenzita bytové výstavby v letech ... je vyšší/nížší ve srovnání s průměrnou krajskou hodnotou. V časové řadě od r... se intenzita bytové výstavby snižuje/zvyšuje....

Podíl neobydlených bytů ve srovnání s průměrnou krajskou hodnotou je vyšší/nížší....

---

⁴ střední stav se uvádí jako počet obyvatel k 1. 6. daného roku, nebo jako aritmetický průměr počátečního a koncového stavu počtu obyvatel v daném roce

SOC3: Spokojenost a participace na věcech veřejných

Spokojenost a participace na věcech veřejných. Indikátor vyjadřuje míru spokojenosti občanů s lokálním prostředím (tj. s místem „kde žijete a pracujete“) jako jednoho ze základních předpokladů sociální soudržnosti a stability společnosti. Součástí toho indikátoru je též zjištění míry participace na věcech veřejných, tedy zhodnocení míry účasti občana ve veřejném životě (účast ve volbách, aktivity nevládního neziskového sektoru,...).

Tento indikátor v sobě nese informaci o:

- míře spokojenosti s kvalitou života a prostředím
- kvalitě a spjatosti občanské společnosti včetně míry aktivit v různých společenstvích

Tyto indikátory z hlediska užšího zaměření pokrývají téma: spokojenost občanů s místním společenstvím, činnost neziskového sektoru, finanční podpora neziskového sektoru a zájem veřejnosti o místní politiku.

Pro vyhodnocení tohoto indikátoru je třeba provést dotazníkové šetření.

Spokojenost občanů s místním společenstvím (úroveň spokojenosti občanů – obecně a s ohledem na různé rysy fungování obce), měřená dotazníkovým šetřením

Indikátor vyčísluje míru spokojenosti občanů s životem v obci/měště, míru spokojenosti s různými oblastmi života a s kvalitou veřejných služeb.

Pro potřeby stanovení hodnoty tohoto indikátoru lze využít širší otázky, které se prolínají též do tématu kvality sociálního prostředí. Zejména se jedná o zjištění míry dostupnosti klíčových služeb, dostupnosti vzdělání, případně doplnění ukazatele o míře bezpečnosti. V případě náročnosti sběru dat a u malých obcí je možné položit pouze hlavní otázku: Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí / městem jako místem, kde žijete a pracujete?

Zdroj dat: dotazníkové šetření

Pro vyhodnocení tohoto indikátoru bylo využito odpovědí na následující otázky:

Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí / městem jako místem, kde žijete?

Jak jste celkově spokojen(a) s následujícími oblastmi života? Použijte již definované oblasti v rámci provedeného dotazníkového šetření

Vyhodnocení by mělo proběhnout dle škály, která je uvedena v dotaznících: v % na danou otázku (viz struktura dotazníků):

Velmi spokojen(a)

Spíše spokojen(a)

Spíše nespokojen(a)

Velmi nespokojen(a)

1. Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí / městem jako místem, kde žijete a pracujete?										
	absolutní počet odpovědí	% v celkovém o počtu respondentů	% z celk. počtu respondentů, kteří	z toho v %						
				18 - 29 let	30 - 44 let	45 - 59 let	60 let a více	muži	ženy	
Velmi spokojen(a)	52	26	13	11	21	29	39	100	44	56
Spíše spokojen(a)	93	46,5	23,25	10	30	33	27	100	49	51
Spíše nespokojen(a)	47	23,5	23,5	22	33	31	14	100	39	61
Velmi nespokojen(a)	8	4	4	31	36	21	12	100	43	57

Tabulka SOC 3-1 Ukázka vyhodnocení spokojenosti občanů s obcí

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Tento indikátor lze interpretovat jako komplexní ukazatel spokojenosti občana s místem, kde žije a pracuje, jako ukazatel míry jeho zapojení do občanského veřejného života. Je významný při srovnání s porovnatelnými obcemi (pozn. v tomto případě je nutné zajištění reprezentativnosti výsledků sociologického průzkumu, případně shodná technika sběru dat, popsána v metodickém listě indikátoru ECI A1). Důležité je též sledování vývoje hodnot. Stagnující hodnoty míry spokojenosti mohou být podmíněny dosažením maxima a nemožností dále zvyšovat míru spokojenosti. Alarmujícím by měl být výrazný pokles spokojenosti, neboť signalizuje výraznější negativní změny prostředí. Pokles však může být podmíněn i celospolečenskými změnami, z toho důvodu je nutné sledovat vývoj na republikové úrovni. Tento základní indikátor je velmi citlivý na jakékoliv změny v území, tudíž je nutné jej hodnotit v kontextu s hodnocením všech indikátorů, tvořících aglomerát pro sociální pilíř, a ve vazbě na vývoj v dalších pilířích udržitelného rozvoje.

Dle provedeného dotazníkového šetření v obci Hostinné je patrné, že na straně občanů převažuje spíše spokojenost s životem v jejich obci. Téměř polovina dotázaných poukázala pouze na drobné nedostatky, zhruba čtvrtina dotázaných pak neměla k životu v Hostinném žádné výhrady a přidělila této otázce nejvyšší možné ohodnocení. Míra spokojenosti s kvalitou života se přirozeně liší podle věku respondentů. Ze souhrnného hodnocení průzkumu lze vyčíst, že se stoupajícím věkem respondenta stoupá také jeho spokojenost. Což není jev nikterak zvláštní, mladí lidé možná postrádají širší možnosti vzdělávání a zábavy, naopak starší občané ocenují klid a pohodu bydlení v obci, nikterak je již netíží užší spektrum kulturního, sportovního, vzdělávacího a jiného využití, než je ve větších městech.

Indikátor občanské participace

Tento indikátor nese informaci o četnosti výskytu nestátních neziskových organizací v obci v přepočtu na počet osob (dostupný z databáze ČSÚ, registrů MMR, evidence obce).

Zdroj dat: počet NNO v obci, databáze MOS, dotaz na ČSÚ, dotazníkové šetření

počet občanů obce připadající na 1 nestátní neziskovou organizaci se sídlem v obci:
počet občanů / počet NNO

počet občanů obce připadající na 1 NNO se sídlem v obci (rok 2008):

4747/21= 226

Výsledky odpovědí z dotazníku na tuto otázku (bude-li sledována):

	Absolutní počet odpovědí					% z celkového počtu respondentů, kteří odpověděli na danou otázku				
	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	Nevím, ne mohu hodnotit	Velmi spokojen(a)	Spíše spokojen(a)	Spíše nespokojen(a)	Velmi nespokojen(a)	Nevím, ne mohu hodnotit
3. S možnostmi účastnit se místního plánování a rozhodování o veřejných věcech, veřejných setkání, besed občanů se zástupci obce (města) apod.	79	66	21	6	28	39,5	33	10,5	3	14

Tabulka SOC 3-2 Indikátor občanské participace

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Závěr: Četnost sice neznamená aktivitu, ale do určité míry vypovídá o různorodosti spolků a aktivit v obci, resp. možnosti zapojení se občana do zájmových spolkových dobrovolnických činností. Interpretace hodnot je složitější, hodnota může být ovlivněna populační velikostí obce, tradicemi či specifikami obce. Je nutné sledovat vývoj změn, pokles signalizuje úpadek činnosti, identifikaci důvodů indikátor nemůže poskytnout. Je nutno sledovat vazbu na další ukazatele, např. výši výdajů na kulturu. Hodnoty tohoto indikátoru mohou být v časových řadách ovlivněny legislativními úpravami.

Podpora nestátních neziskových organizací a spolků

Celkové množství finančních prostředků, které město věnovalo ze svého rozpočtu místním neziskovým organizacím.

Tento indikátor vypovídá o finanční podpoře činností a aktivit nevládního sektoru ze strany obecního rozpočtu a je dostupný z rozpočtů obcí.

Zdroj: obecní rozpočet

	2006	2007	2008	2009
Celkové množství finančních prostředků pro NNO		1,4 mil. Kč	1 mil. Kč	
Množství fin. prostředků pro NNO/1 obyvatele obce		295 Kč	210 Kč	

Tabulka SOC 3-3 Podpora NNO a spolků

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Hodnocení tohoto indikátoru je ovlivněno strukturou a výší obecního rozpočtu, avšak podává stručnou informaci o zájmu obce, resp. podpoře obce místních neziskových činností. Je účelné jej sledovat v relativním čísle a v časové řadě, zejména ve vazbě na indikátor spokojenosti občanů s místním společenstvím a počtem NNO.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že částka přidělovaná obcí Hostinné nestátním neziskovým organizacím v roce 2008 oproti roku 2007 poklesla o 400 000,- Kč.

Indikátor politické participace

Indikátor politické participace - volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí. Indikátor signalizuje atmosféru a zájem občana o dění v obci. Zejména v malých sídlech je vazba mezi občanem a vedením obce přímá a lze dedukovat intenzitu vztahů občana a vedení obce.

Zdroj dat:

<http://www.volby.cz/pls/kv2006/kv5?xjazyk=CZ&xid=0>

<http://www.volby.cz/pls/kv2002/kv5?xjazyk=CZ&xid=0>

<http://www.volby.cz/pls/kv1998/kv5?xjazyk=CZ&xid=0>

<http://www.volby.cz/pls/kv1994/kv5?xjazyk=CZ&xid=1>

Volební účast – podíl zapsaných voličů, kteří v komunálních volbách odevzdali svůj hlas.

Rok voleb	1994	1998	2002	2006	2010
Volební účast	65,87%	52,54%	51,76%	48,40%	

Tabulka SOC 3-4 Indikátor politické participace

Zde vložte stručné hodnocení získaných údajů např. následovně:

Závěr: Významné je sledovat vývoj volební účasti a srovnání s obcemi stejné populační velikosti a významu.

Z provedené analýzy je patrné, že volební účast v komunálních volbách má v obci Hostinná neustále sestupnou tendenci. Z 65% voličů z roku 1994 poklesla účast v roce 2006 až na 48%.

Shrnutí

Na konci každé případové studie zpracována tabulka s následujícími údaji:

URB 1 - Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb (% obyvatel s dostupností ke službě) alt. ano/ne		
1.1. Veřejná prostranství		%/ano/ne
1.2. Hřiště		%
1.3. Prodejny potravin		%
1.4. Zastávky veřejné dopravy		%
1.5. Mateřské školy		%
1.6. Základní školy		%
1.7. Zdravotní služby		%
1.8. Nádoby na separovaný odpad		%
URB 2 - Dynamika územního rozvoje		
Podíl urbanizovaného a neurbanizovaného území		urb.:neurb.
<i>Hustota obyvatel urbanizovaného území</i>		<i>obyv./ha</i>
<i>Dynamika záboru dosud neurbanizovaných ploch</i>		<i>ha/rok</i>
URB 3 - Mobilita a místní přeprava cestujících		
Podíl jednotlivých druhů dopravy na celkové přepravní práci		
<i>Počet každodenních cest</i>		<i>počet</i>
<i>Čas strávený denně na cestě</i>		<i>min</i>
<i>Celková průměrná denní vzdálenost na osobu</i>		<i>km</i>
ENV 1 – Kvalita ovzduší		
Hodnoty znečištění PM10/rok		ug/m3/rok
Počet překročení průměrné hodnoty		počet/rok
Hodnoty znečištění NO _x /rok		ug/m3/rok
Počet překročení průměrné hodnoty		počet/rok
Počet zdrojů znečištění ovzduší v okruhu do 5 km od obce		počet
Radonová aktivita v daném území (nejvyšší hodnota vzorku)		kBq/m3
Zařazení sídla do oblasti zhoršené kvality ovzduší		% rozlohy

ENV 2 – Kvalita vody		
Všechny parametry kvality pitné vody dle hygienické normy u zdroje jsou splněny		ano/ne
Procenta čištění odpadních vod z města/obce		%
Kvalita zdrojů podzemní vody v obci, pokud jsou využity a obec nemá vodovod – Všechny parametry kvality pitné vody dle hygienické normy u zdroje jsou splněny		ano/ne
ENV 3 – Pohoda prostředí sídla		
Produkce a složení komunálního odpadu		t/osoba/rok
Tříděný odpad		t/osoba/rok
Koeficient ekologické stability (KES) pro k.ú. obce		číslo
Počty starých ekologických zátěží v k.ú. obce		počet
Počty havárií na ŽP registrovaných na k.ú. obce		počet
Počty pokut za ohrožení ŽP na 100 obyvatel		počet
Zásobení obce energiemi, zdroji energie (plyn, elektřina, pevná paliva, dřevo, pára, OZE, atp.)		% rozložení
E1 - Hodnocení finanční stability a schopnosti realizovat budoucí investice (ukazatel finančního zdraví)		
<i>Provozní výsledek hospodaření (běžné příjmy – běžné výdaje)</i>		<i>tis. Kč</i>
<i>Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech</i>		<i>%</i>
<i>Krytí dluhové služby</i>		<i>%</i>
<i>Peněžní rezervy (pen. aktiva / přebytek běž. rozpočtu)</i>		<i>podíl</i>
E2 - Stabilita a diverzifikace místní ekonomické základny		
<i>Počet podnikatelů na 1000 obyvatel</i>		<i>počet</i>
<i>Počet subjektů bez zaměstnanců</i>		<i>počet</i>
<i>Počet subj.s >249 zaměst.- velké podniky</i>		<i>počet</i>
<i>Obchod, prodej a opravy motorových vozidel a spotřebního zboží a pohostinství</i>		<i>počet</i>
<i>Výnos daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti na jednoho obyvatele</i>		<i>tis. Kč</i>

SOC 1: Sociálně-demografická struktura		
Vývoj celkového počtu obyvatel		počet obyvatel/ 1000 obyv. stř. stavu index
<i>Přírůstek migrací</i>		<i>obyv./1000 obyv. střed.stavu</i>
<i>Index stáří</i>		<i>% (počet obyv nad 65 let / 100 obyv. do 14 let)</i>
<i>Průměrný věk</i>		<i>hodnota (věk)</i>
<i>Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let</i>		<i>% (podíl VŠ/ obyv. nad 15 le)</i>
<i>Míra nezaměstnanosti v obci</i>		<i>%</i>
SOC 2: Sociální prostředí		
Průměrná měsíční výše vyplacených dávek státní sociální podpory - (testovaných) na 1 obyvatele.v Kč		Kč/obyv.
Dostupnost a nabídka vzdělávání-dostupnost respektive přítomnost mateřské školy a základní školy v obci		<i>ano/ne</i> <i>%</i>
<i>Dostupnost klíčových služeb (Míra, jak snadný/obtížný přístup mají obyvatelé ke klíčovým službám)</i>		<i>ano/ne</i> <i>%</i>
<i>Pošta – zdravotnické zařízení v obci</i>		<i>ano/ne</i>
<i>Zjištěné trestné činy v přepočtu na 1 000 obyvatel</i>		<i>počet / 1000 obyv.</i>
<i>Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v % ve volbách</i>		<i>%</i>
<i>Počet dokončených bytů za roky na 1000 obyvatel obce středního stavu</i>		<i>počet bytů/ 1000 obyv.</i>
<i>Domy nezpůsobilé pro bydlení- procento bytů z celkového bytového fondu posouzených jako nevhodné k bydlení</i>		<i>%</i>

SOC 3: Spokojenost a participace na věcech veřejných		
Spokojenost občanů s místním společenstvím		%
<i>Průměrný počet občanů obce připadající na jednu nestátní neziskovou organizaci se sídlem ve městě</i>		Obyv./1 NNO
<i>Indikátor politické participace - volební účast</i>		%
<i>Podpora nestátních neziskových organizací a spolků - Celkové množství finančních prostředků, které město věnovalo ze svého rozpočtu místním neziskovým organizacím</i>		Kč/obyv.
<i>Výdaje na kulturu z rozpočtů územních samosprávných celků v přepočtu na 1 obyvatele v Kč</i>		Kč/obyv.

Název: Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na lokální úrovni?
Návod pro zpracování případových studií

Autor: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D. a kol.

Vydavatel: Civitas per Populi o.s.

Vydáno: 2012

Stran: 88

Vydání: 2. upravené

AA 3,38

ISBN 978-80-87756-00-3

O.s. Civitas per Populi, Střelecká 574/13, 500 02 Hradec Králové
www.civitas-group.cz, e-mail: civitasperpopuli@gmail.com